

SKOLLEDAREN.

En tidning för Sveriges viktigaste chefer

Reportage

Rektor Catharina vände
våldstrenden

Ledarskap

I Kennet Fröjds verktygs-
låda: vänlighet och ansvar

Forskning

Skolmaten – så mycket
mer än något att äta

Medlem

Nominera till
Stora Skolledarpriset

Tema
**KRIS &
BEREDSKAP**

Hälften av alla
skolledare saknar
stöd i säkerhets-
frågor

Bästa krisberedskapen byggs med tillit

Rektor Eva Myrehed Karlsson och
biträdande rektor Annika Sjö Dahl.

Läromedel till varje elev!

Hos oss hittar du kvalitetssäkrade läromedel i alla ämnen som du kan söka statsbidrag för.

Använd statsbidraget
Utforska här!

07 / Ledare

Förbundsordförande Matz Nilsson skriver om skolledares roll i kris och beredskap.

08 / Tema: Kris och beredskap

Samhället är under hårt tryck från olika håll. Vi reder ut hur skolledare bäst förbereder sig och förebygger allvarliga kriser.

19 / Ledarskap

Möt Kennet Fröjd som brinner för inkludering, lärande och ledarskap.

25 / Skolsverige runt

Avskräckande kameror, en ny kulturskola och Bokmässan på gång.

27 / Forskning

Skolmaten – inte bara mättande. Tre forskare om lunchens betydelse.

30 / Reportage

På Duveholmsgymnasiet har Catharina Lundqvist vänt hot- och våldstrenden. Nu är det laget framför jaget som gäller.

37 / Dilemmat

Ett akut, men diffust, hot mot skolan. Så hanterade rektor Andreas det. Experten kommenterar.

42 / Nyheter

Biträdande rektor Carolin Lindström är prisad som Ung ledare – i höst kan du läsa hennes reflektioner på Skolledaren.se

43 / Böcker

Intervju: Hilmar Hilmarsson om boken "Svart bälte i svåra samtal".

45 / Gästkrönika

David Haas funderar: Får en rektor lägga upp fötterna och luta sig tillbaka?

47 / Ditt medlemskap

Nominera till Stora Skolledarpriset! Här hittar du också dina Medlemsförmåner.

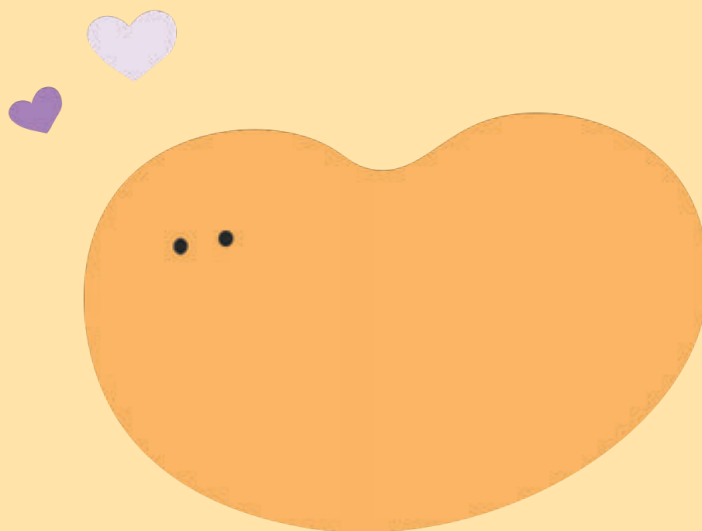
100 %

tillgänglig elevhälsa digitalt & fysiskt

Den **psykiska ohälsan** bland barn och unga i åldern 10-17 år har **ökat med hundra procent** det senaste decenniet. Mindre än hälften av alla barn och unga som söker sig till barn- och ungdomspsykiatri får hjälp i tid.

Skolan har ett stort ansvar. Den traditionella **elevhälsan** räcker inte till och det **hälsofrämjande elevhälsoarbetet saknar stöd**. Skolans elevhälsoarbete måste **moderniseras, tillgängliggöras och verka på elevens arena.**

Allbry - för en modern elevhälsa på elevens villkor!

**all
bry**

ILT
Education

www.allbry.se

REDAKTION

Anna-Klara Aspegren

Chefredaktör, vik
anna-klara.aspegren@skolledaren.se

Lars Eriksson

Art Director
lars.eriksson@skolledaren.se

Lenita Järlhage

Reporter
lenita.jarlhage@skolledaren.se

Håkan Söderberg

Reporter
hakan.soderberg@skolledaren.se

Markus Thunberg

Digitalchef
markus.thunberg@skolledaren.se

Michael Jonsson

Ansvarig utgivare
michael.jonsson@skolledaren.se

KONTAKT

Mejl: redaktionen@skolledaren.se

Post: Skolledaren, Box 27038,
102 51 Stockholm

Webb: skolledaren.se

Ges ut av: Sveriges Skolledare

Produktion: Ahead Publishing

Tryckeri: Aller Tryk

Medlem: Sveriges Tidskrifter

Omslagsfoto: Filippa Ljung

Nästa nummer: 31 oktober

 facebook.com/
skolledaren

 linkedin
@skolledaren

 twitter
@skolledaren_

PRENUMERATION

Medlem: Du kan enkelt hantera din prenumeration på sverigesskolledare.se/minsida eller ring Kontakten 077-517 09 00.

Ej medlem: Kontakta larartidningar@flowyinfo.se eller 08-799 62 50.
Helårsprenumeration 576 kr.

ANNONS

Annonsbokning: Andrea Åhslund

Mediakraft AB
andrea.ahslund@mediakraft.se,
tel: 073-508 05 73
mediakraft.se
Redaktionen ansvarar inte för icke beställt material. Allt innehåll i tidningen lagras och publiceras elektroniskt. Förbehåll mot sådan lagring måste anmälas i förväg.

Webb: sverigesskolledare.se

Telefon: 077-517 09 00

Postadress: Box 3266,
103 65 Stockholm

Besöksadress: Vasagatan 48,
111 20 Stockholm

Hot, våld och oro – då krävs ett annat ledarskap

När du läser det här är årets version av Beredskapsveckan i full gång. På många skolor runt om i landet pågår olika typer av övningar och aktiviteter utifrån fiktiva scenarier. Men det är en tid då hot, våld och oro är högst verkliga och påverkar dig som skolledare.

Att resultatet i Stora Skolledarenkäten samtidigt visar att hälften av er saknar tillräckligt stöd från er arbetsgivare i frågor som rör säkerhet och krisberedskap, gör det ytterst angeläget att lyfta fram ämnet som tema i Skolledaren.

I vårt Tema: Kris och beredskap, start på sidan 8, möter du bland andra rektor och biträdande rektor på Gröna Dalenskolan i Bålsta som berättar om hur de övar precis allt de kan när det gäller förberedande säkerhetsarbete – och ändå når de inte helt i mål på grund av bristande förutsättningar som de själva inte råår på.

I Reportaget, sid 30, möter ni rektor Catharina Lundqvist som lyckats vända det återkommande våldet mot skolpersonalen på anpassade gymnasieskolan i Katrineholm.

I Dilemmat, sid 37, berättar rektor Andreas (fingerat namn) om hur han, med kort varsel, tacklade ett diffust men allvarligt hot mot hans skola.

Så hur leder man i kris? Var hittar man kunskap och vägledning, och hur tankar du egen energi när det stormar som värst?

Du hittar flera inspirerande intervjuer och många råd i det här numret.

Till sist: håll utkik på vår webb skolledaren.se och i nyhetsbrevet Skolledare Fredag – under hösten kommer Carolin Lindström, biträdande förskolerektor i Tierp och flerfaldigt prisad som ung ledare, att dela med sig av sina fredagsreflektioner som ny krönikör för Skolledaren.

Anna-Klara Aspegren
Chefredaktör, vik

WEBBEN

Skolledaren.se – håller dig uppdaterad

På vår webb läser du nyheterna, tar del av debatterna och de politiska utspelen.

SOCIALT

Följ oss

Du vet väl om att Skolledaren finns att följa i sociala kanaler?

Du hittar oss på Facebook och LinkedIn. Här kan du även kommentera och ställa frågor till redaktionen på @skolledaren.

NYHETS BREV

Skolledare Fredag

Här samlar vi veckans viktigaste för dig som skolledare.

Anmäl dig till nyhetsbrevet Skolledare Fredag på skolledaren.se.

Håll utkik i mejlkorgen varje fredag kl 12.

KÄNNIS DET SVÅRT IBLAND?

Vi på Elgiganten erbjuder personlig rådgivning som hjälper dig i allt från inköpsprocess, produktrådgivning och skräddarsydda lösningar till leverans och uppföljning efter köp. Vi finns tillgängliga i chat, telefon, mail och förstås i alla varuhus.

Läs mer på elgiganten.se/foretag

VI FINNS
ÖVER HELA
LANDET!

ELGIGANTEN
företag

Gör skolan till nationell angelägenhet vid en krissituation

"Skolledare har rätt till en trygg och säker miljö, även vid extra-ordinära händelser."

D

et rådande säkerhetspolitiska läget i vårt land och vår omvärld har riktat sökljuset mot frågan om våra myndigheters och samhällsinstitutioners krisberedskap.

Det pågår ett anfallskrig i Europa, terrornivån har under sommaren uppgräderats till en fyra på den femgradiga skalan och klimatförändringarna gör sig mer och mer påmind. Allt detta får konsekvenser för skolledarna.

Vårt totalförsvaret består av dels det civila försvaret, dels det militära försvaret. Förskolan och skolan är samhällsviktiga funktioner och som sådana har de en mycket viktig roll att spela i vårt lands totalförsvaret.

Samtidigt kan jag konstatera det anmärkningsvärda att hälften av landets rektorer

saknar stöd från sin arbetsgivare för hur de ska arbeta vid en nationell kris- och beredskapssituation. Det visar färiska siffror från vårens stora medlemsenkät där drygt 4500 skolledare svarat. Enkäten visar också att fler än två av fem skolledare rapporterar att deras arbetsgivare saknar eller har en bristande plan för säkerhet och krisberedskap.

JAG VILL HÄVDA att vi i en tid av ökad oro behöver en tydligare nationell krisberedskap och krissamordning. Skolledare har rätt till en trygg och säker miljö, även vid extraordinära händelser. Erfarenheterna från pandemin visar att det finns ett behov av nationella riktlinjer för förskolan och skolans verksamhet under fredstida kriser, och dagens omvärldsläge kräver en plan för hur skolorna ska agera vid höjd beredskap och i förlängningen krig.

Jag är orolig över att det bristande stödet i beredskapsfrågorna kommer att göra att den stora skolledaromsättningen bara kommer att öka i hastighet. Någon beskrev rektorsrollen som en katapultstol. Stabilitet i ledarskapet föder trygghet, men när enskilda skolledare lämnas att ensamma lösa en av samhällets stora demokratiska knäckfrågor, ökar risken att den där katapultstolen åker av i förtid, vilket får konsekvenser för tryggheten i utbildningssystemet.

SKOLVERKET HAR FÅTT regeringens uppdrag att vara en samordnande beredskapsmyndighet för landets förskolor och skolor. Uppdraget är att skapa en struktur för att ha en god förmåga att motstå hot och risker, förebygga sårbarheter, hantera fredstida krissituationer och kunna genomföra sina uppgifter vid höjd beredskap. Det är bra men inte tillräckligt.

Därför föreslår Sveriges Skolledare att skolan ska vara en nationell angelägenhet vid en krissituation. Vid extraordinära händelser måste lagstiftningen kunna möjliggöra att huvudmannaskapet för skolan övergår till staten. Det skulle möjliggöra för Skolverket att kunna agera och säkerställa likvärdighet oavsett huvudman, och för skolledare att få rätt stöd i rätt tid. ■

Matz Nilsson
Ordförande
Sveriges Skolledare

SÅ STÅR REKTORN STADIGT NÄR KRISEN KOMMER

En uppgradering av terrorhotnivån i Sverige, ett ryskt anfallskrig i Ukraina, skolattacker, klimatförändringar, eventuella nya pandemier. Kriserna avlöser varandra och frågan om beredskap i det svenska samhället har hamnat alltmer i fokus. I skolans värld är det skolledarna som står i stormens öga.

Tema.

KRISBEREDSKAP I SKOLAN

Brister i säkerhetsplanerna – bara varannan skolledare nöjd

Bristande säkerhetsplaner och lågt krisstöd från arbetsgivarna är realiteten för många skolledare, det visar siffror från Sveriges Skolledare. Ändå är varje skoldag rektors ansvar. Frida Linehagen, doktorand och marinofficer, ger sina bästa ledarskapsråd för krisberedskap.

Hur viktig krisberedskap är visar inte minst den i våras publicerade rapporten "Säkerhet och krigsberedskap i skolan" från Sveriges Skolledare, där hälften av skolledarna uppger att de saknar tillräckligt stöd från sin arbetsgivare i frågor som rör säkerhet och krisberedskap. Två av fem skolledare uppger att arbetsgivarna helt saknar eller har en bristande plan på området. Ett enkätresultat som fått Sveriges Skolledare att agera på olika sätt.

Under Almedalsveckan diskuterades frågan med bland andra Maria Elmér, undervisningsråd med ansvar för säkerhet och krisberedskap på Skolverket, och Camilla Asp, överdirektör på MSB. Förbundsordförandena Ann-Charlotte Gavelin Rydman och Matz Nilsson publicerade ett debattinlägg i Dagens Samhälle där de lyfte just att staten bör ta över hela ansvaret.

– Det är mycket oroande siffror som vi ser i rapporten där 4 500 rektorer har intervjuats. Vi måste få en tydligare och bättre krisberedskap. Pandemin visade att det fanns brister i samordningen mellan myndigheter. Det är viktigt att vi pratar med en röst.

FÖRUTOM ÖVERTAGANDET AV huvudmannaskapet så måste den nuvarande förordningen som reglerar skolväsendet under krig och vid krigsfara kompletteras.

Matz Nilsson

Frida Linehagen

"Vi har reagerat på att det saknas utbildning i krishantering för rektorer."

– Skolan ska i princip fungera som vanligt under svåra förhållanden så det behövs mer detaljerade anvisningar. Det är också viktigt att de fristående skolornas ansvar ingår i förordningen. I dag skulle ansvaret för elever i de fristående skolorna i princip försvinna, säger Matz Nilsson.

I maj 2024 kan det komma besked om hur den framtida krisberedskapen ska utformas. Regeringen har tillsatt en utredning för att se över och modernisera reglerna för skolväsendet vid extraordinära händelser i fredstid, krigsfara eller krig. Utredaren ska identifiera vilka ändringar i lagstiftningen som behövs för att vid en kris trygga behovet av omsorg för vårdnadshavare som arbetar i samhällsviktig verksamhet samt för utbildning och kompetensförsörjning. Utredaren ska även överväga just vilket ansvar enskilda huvudmän för bland annat fristående skolor ska ha vid krigsfara och krig. Utredningens resultat ska redovisas senast den 31 maj 2024.

En som tittat på sambandet skolledning och kriser ur ett jordnära perspektiv är Frida Linehagen, officer i marinen och doktorand i ledarskap och ledning vid Försvarshögskolan. Hon har tillsammans med Aida Alvinus, docent och universitetslektor i ledarskap vid Försvarshögskolan, och Magnus Persson, universitetslektor vid Linnéuniversitetet, skrivit boken "Skolans värld möter samhällskriser".

FRIDA LINEHAGEN KONSTATAR att skolans rektorer gärna vill ta på sig hela ansvaret själva när en kris drabbar en skola.

– Det är en dålig strategi, det går aldrig att gardera sig helt mot kriser, men det går att underlätta hanteringen av en kris. De som har inrättat en särskild krisstab med en tydlig rollfördelning och ett delegerat ansvar mellan sig, hanterar kriser bättre.

Att ha en uppgjord plan vid kriser ger handlingsutrymme, menar hon.

– Man slipper gå från noll till 100 när något inträffar.

EN FÖRSTA STRATEGI att möta kommande kriser är att inrätta en krisstab och fördela ansvaret inom gruppen runt följande frågor:

- Vem har koll på omvärldsläget?
- Vem sköter interna kontakter med personal och erbjuder socialt stöd?
- Vem har kontakt med media, allmänhet, vårdnadshavare?
- Vem tar hand om barnen?
- Vem samordnar all information?
- Vem sköter dokumentation?

– **DET FINNS** verkligen fog för att reflektera kring de här frågorna utifrån den egna verksamheten. Vad kan du göra själv och vad kan ni göra tillsammans i olika situationer? Resonera kring olika sammanhang och vilka utmaningar som finns. Ur det kan ni sedan bygga upp ett system och en rollfördelning som fungerar, säger Frida Linehagen.

Hon anser att krisperspektivet borde läggas till i utbildningen för skolledare och lärare.

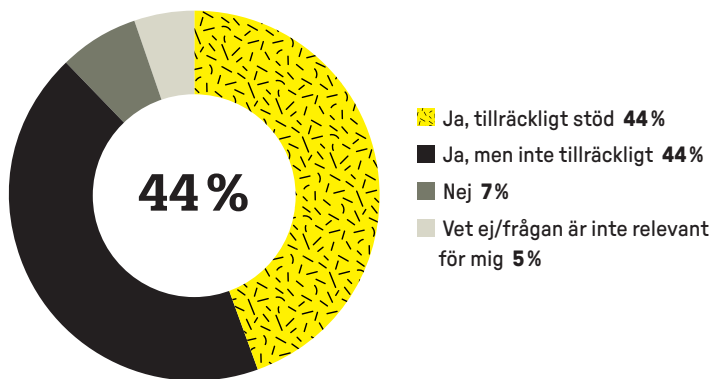
– Vi har reagerat på att det saknas utbildning i krishantering för den gruppen, som många gånger är en form av krisaktörer. Mycket av ansvaret ligger på rektor och därför borde det perspektivet läggas till i utbildningen, säger Frida Linehagen.

I GRUNDEN HANDLAR det också om arbetsmiljön för skolledare, påpekar Matz Nilsson.

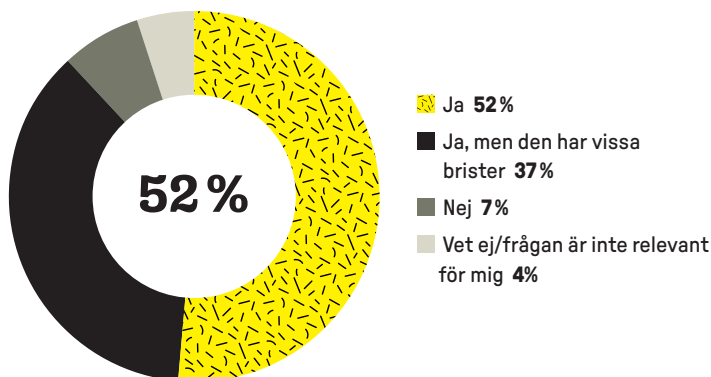
– Skolledare har rätt till en trygg och säker miljö, även vid extraordinära händelser. Erfarenheterna från pandemin visar att det finns ett behov av riktlinjer för skolans verksamhet under fredstida kriser, och dagens omvärldsläge kräver en plan för hur skolorna ska agera vid höjd beredskap och i förlängningen krig. Bristen på en plan kan öka risken för att hastigheten på den redan oroande skolledaromsättningen ökar. ■

SÅ SVARAR SKOLLEDARNA

Jag har stöd från min huvudman i arbetet med säkerhet och krisberedskap på min enhet

Min arbetsgivare har en plan för arbetet med säkerhet och krisberedskap inom organisationen

Omfattar det systematiska säkerhetsarbetet även dig som skolledare?

Ur Stora Skolledarenkäten 2023
Webbenkäten gick ut till 11 851 respondenter, mellan 11 april och 21 maj 2023. Den gav 4 198 svar = en svarsfrekvens på 35 %.

REPORTAGE

”Alla måste veta vad de ska göra om det uppstår en kris”

– Vi gör det på under två minuter! säger rektor Eva Myrehed Karlsson stolt när hon berättar om utrymningstiden vid brandövningen.

Följ med till Gröna Dalenskolan i Bålsta och inspireras av hur de jobbar med skolans kris- och beredskapsarbete.

Text: Anna-Klara Aspegren Foto: Filippa Ljung

Lunchrasten är just över och lektionerna har börjat när vi besöker Gröna Dalenskolan i Bålsta. Skolgården är tom och tyst, sänar som på en lågmäld aktivitet vid en av de diskreta entrédörrarna. Där jobbar två fastighetsskötare med något som ser ut att ha med gångjärnen att göra och de tar ingen notis om att vi kliver in i skollokalerna.

Innanför dörrarna öppnar sig det stora mitskeppet i skolbyggnaden. Med tolv meter i takhöjd är det ett imponerande rum med hisnande rymd och med glaspartier som ger maximalt ljusinsläpp.

Gröna Dalenskolan är en så kallad Skola 2000, det vill säga byggd utifrån en tanke om den klassrumslösa skolan, med stora öppna ytor och utrymmen som ger flexibla lösningar utifrån behov. En arkitektonisk vision som fått mycket kritik sedan den presenterats och hyllats som framtidens skolmiljö i mitten av 1990-talet.

HÄR I BÅLSTA står den förverkligade visionen kvar och är de 460 elevernas vardag. Den stora hallen är skärningspunkten mellan årskurserna samt matsal och plats för rastverksamhet. Ljudet av tallriker och glas ekar ut från disken i det stora skolköket, som är stort och utrustat för att klara av att täcka upp för fler skolor i händelse av kris.

Eva Myrehed Karlsson

”Det är viktigt att testa i skarpt läge så att man ser hur en kris ger ringar på vattnet i verksamheten.”

– Förra året vid den här tiden, under Beredskapsveckan, övade vi stort här på skolan. Då var det tema Mat och vi skulle leverera till de andra skolorna i närområdet i en fingerad situation av strömlöshet. Det var en väldigt lyckad övning, berättar rektor Eva Myrehed Karlsson och ger kostenheten på skolan en eloge.

– Det är viktigt att testa i skarpt läge så att man blir varse hur en kris ger ringar på vattnet i verksamheten. Om strömmen går och vi behöver laga och servera både här och på andra skolor, så måste vi också ställa om andra funktioner. De som i vanliga fall sköter till exempel postutdelningen hos oss, behövde i stället köra ut mat till de andra skolorna, säger biträdande rektor Annika Sjö Dahl.

VI SLÅR OSS ner på rektorsexpeditionen, i skolans mitt, där glasrutor ger både god insyn och utsikt mot intilliggande lokaler.

Annika Sjö Dahl som tidigare arbetat som förstelärare har stor erfarenhet av att jobba praktiskt med information och kunskap kring kriser med sina elever.

– Jag har till exempel använt MSB:s och det pedagogiska material som Skolverket tillhandahåller gällande kriser under hela året, inte bara under Beredskapsveckan. Det handlar om att ge eleverna kunskaper om hur de kan förhålla sig i olika krissituationer och som ingår i vårt kunskaps- och demokratiuppdrag i att rusta elever för att kunna verka i samhället. De reflekterande samtalen som vi har efter att vi sett en film eller jobbat med en specifik fråga, ger en naturlig möjlighet och är en metod för oss vuxna i skolan att fånga upp de elever som känner sig oroliga av olika anledningar.

På Gröna Dalenskolan finns ett aktivt systematiskt säkerhetsarbete. Förutom att här finns en krisgrupp, en krispärm och en mentor för nyanställda som informerar och säkerställer att alla känner till rutinerna, så genomför man brandövningar med hela skolan.

När Eva Myrehed Karlsson berättar om att de >

Annika Sjö Dahl och
Eva Myrehed Karlsson
i skolans stora hall.
En vacker och ljus
öppen yta som i en
hotsituation kan för-
vandlas till en farlig
plats utan skydd.

nu kommit under två minuter för att utrymma hela F–9-skolan och förflytta alla elever – plus femtio skolpersonal – till uppsamlingsplatsen utanför, förstår man att det övats!

– Det handlar både om hur man de facto rör sig i lokalerna när brandlarmet går, men det handlar lika mycket om förarbetet kring kommunikation, säger Eva Myrehed Karlsson.

– Alla i skolpersonalen måste känna sig trygga med att veta vilken uppgift de har i en krissituation. Vi jobbar med tydlig kunskaps- och informationsöverföring från oss till arbetslagsledare, vidare till arbetslaget som tar det ut till eleverna. Och inte minst i andra riktningen. Genom att vi får elevernas synpunkter och tankar till oss kan vi bemöta och agera på deras frågor och eventuella oro.

PÅ GRÖNA DALENSKOLAN finns många elever med utländsk bakgrund och som kan förknippa ett brandlarm med ett skarpt läge, vilket kan trigga i gång obehagliga minnen. Att förbereda dem på övningen är också ett viktigt kommunikationsarbete.

Plötsligt får rektor Eva syn på en elev som verkar lite frågande utanför rummet där vi sitter och hon reser sig genast och går ut:

– Hej, kan jag hjälpa dig med något? frågar hon och kan elevens namn.

Han ser tacksam ut och säger att han vill spela på bordtennisbordet som står i den öppna mitthallen, men vet inte var racket och bollar finns. Hon visar och ber honom också att skriva upp sig på lånelistan vid dörren. Eleven tackar och rusar i väg till sin väntande pingiskompis. Snart fylls lokalen av det rytmiska ljudet av studsande boll.

Säkerhetsarbete på pappret i all ära, men det som ligger Eva Myrehed Karlsson och Annika Sjö Dahl allra närmast hjärtat är att bygga tillit.

– Det är viktigaste av allt. Det är kärnan i vår verksamhet, det ger så många positiva effekter för både elever och skolpersonal, säger Annika Sjö Dahl.

Det finns flera sätt att skapa trygghet och tillit. Annika Sjö Dahl och Eva Myrehed Karlsson har sett till att skolan har ett samarbete som omfattar alla från F–9 för att eleverna ska ges möjlighet att lära känna varandra över årskurserna. Då har alla en anknytning till varandra, oavsett ålder, något som kan vara bra i alla möjliga sammanhang i skolan.

– Genom att skapa sammanhållning lägger

”Den riktiga beredskapen bygger vi varje dag, hela året.”

Annika Sjö Dahl

vi grunden till tillsatsarbetet. Vi vuxna är närvarande i skollokalerna, finns till hands, uppmärksammar och ställer frågor när det känns relevant, så att eleverna vet att vi ser dem och finns där för dem, säger Annika Sjö Dahl och Eva Myrehed Karlsson fyller i:

– Skulle en akut situation uppstå så vet vi att tilliten är det bästa sättet att få eleverna att följa oss. Det kan gälla en utrymning eller vad som helst – litar de på oss i vardagen så kommer de att lita på oss när det verkligen gäller.

NÄR VI KOMMIT så här långt i samtalet om kris- och säkerhetsberedskap på Gröna Dalensskolan, så kommer vi in på ett svårhanterligt scenario. Vi har pratat utrymning, vilket verkar gå som ett rinnande vatten efter lyckade övningar. Men hur fungerar skolan vid ett yttre hot, en skolattack?

Rektorerna tittar på varandra och suckar lite.

– Här har vi ett problem, säger Eva Myrehed Karlsson, som har med skolans arkitektur att göra. Men också med platsen där skolan är byggd. Vi kan inte låsa skolan.

Det visar sig att Gröna Dalensskolans arkitektoniska koncept också omfattar ett tidlös, det vill säga, skolan läses och läses upp på en centralt förinställd tid varje dag – utan att personalen har möjlighet att påverka i händelse av kris.

– Den fysiska utformningen av skolan innefattar även en sparsmakad inredning, vilket gör att det inte finns möbler att gömma sig bakom eller att barrikadera med, om vi skulle behöva inrymma. Klassrummen går inte heller att låsa, berättar Eva Myrehed Karlsson bekymrat.

Skalskyddet är med andra ord obefintligt. Lägg till att skolan är byggd på sank mark som får byggnaden att sjunka, lite, lite och på det stora hela obemärkt, men som visar sig genom att dörrarna kärvar och ibland inte ens går att stänga helt om de inte får sig en knuff eller en liten justering av en fastighetsskötare.

– Vi ska gå skyddsronde här om ett par dagar. Sedan jag blev rektor har jag påtalat detta med dörrarna och läsmöjligheterna varje år för huvudmannen, men vi får inte gehör. I år blir tredje gången gillt som jag ber om en lösning.

HON BERÄTTAR ATT de äldre eleverna också uttryckt oro för detta på elevråden.

– Det är mycket frustrerande, medger Eva Myrehed Karlsson, med tanke på att vi som

Rektor Eva kan namnet på de allra flesta och hon rör sig dagligen ute bland eleverna.

Gröna Dalen-skolan i Bålsta.

skolpersonal gör allt vi har förutsättningar för för att uppfylla kris- och säkerhetsberedskapen här på skolan.

– Jag förstår inte varför de tvekar. Bara gör 't, tänker jag.

Rektorerna har också efterfrågat kameror, även det utan resultat. Både som avskräckning för vandalisering och om något allvarigare skulle inträffa, även om både rektor och biträdande rektor är väl medvetna om att riktigt allvarliga situationer är ytterst ovanliga. De lever heller inte i en akut krisberedskap, det är ohållbart. Så tills vidare gör de allt de själva

Kris- och beredskapsmaterialet från MSB och Skolverket används flitigt.

kan. Situationen är ett typexempel på rektorns svåra uppdrag där yttersta ansvar finns i ena vågskålen och bristande förutsättningar i den andra.

– I år är det tema Öva! på Beredskapsveckan. Det ska vi göra, precis som varje år. Men den riktiga beredskapen bygger vi varje dag, hela året, slår Eva Myrehed Karlsson fast.

NÄR VI GÅR har fastighetsskötarna vid entrén gått. Jobbet är klart. Och även om dörren fortfarande inte går att låsa manuellt, så går den nu i alla fall att stänga. ■

BEREDSKAP ÅRET OM

Experten: Gå en kurs och lär dig att leda i kris

Som rektor är du varje dag ledare och ansvarig, något som är särskilt viktigt när en kris uppstår. Men då behöver ledarskapet ta sig andra uttryck och du behöver använda andra strategier. Gå en kurs och lär dig leda i kris.

Text: Anna-Klara Aspegren

I år är det fem år sedan broschyren "Om krisen eller kriget kommer" skickades ut till alla hushåll i Sverige. Den översattes till 14 språk och finns även på teckenspråk och i punktskrift, och den går fortfarande att ladda ner, lyssna på eller beställa från MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Det var före coronapandemin, innan vårt höjda nationella säkerhetsläge och i en tid då Sverige räknade totalt två skolattacker, mot fem bara ett par år senare.

UNDER BEREDSKAPSVECKAN, SOM infaller vecka 39 varje år, samordnar MSB och andra myndigheter och samhällsaktörer aktivite-

"Öva på att flytta barnen till skyddsrum. Vi har ett förändrat omvärldsläge."

Maria Elmér

ter som uppmanar och underlättar för alla i samhället att öva och förbereda sig för en kris eller ett krig. På Skolverkets webbplats finns informationen och materialet som riktar sig specifikt till skolmiljö och skolledare.

Inför årets beredskapsvecka uppmanas skolor och förskolor att öva på att flytta barn till skyddsrum, laga mat utan el och inte använda läsplattor eller mobiler. "Vi har ett förändrat omvärldsläge", säger undervisningsrådet Maria Elmér på Skolverket.

SOM REKTOR ÄR du varje dag, året om, ledare och ansvarig, något som är särskilt viktigt när en kris uppstår. Men då behöver ledarskapet

HANDBOK VID SKOLATTACKER – INNAN NÅGOT HÄNDER

Det går aldrig att helt förbereda sig för en situation med pågående dödligt våld, PDV, men Kim Norman, undervisningsråd på Skolverket, försöker ge en konkret handledning. I boken "Handbok vid skolattacker" finns handlingsalternativ och råd om vad man kan göra innan något allvarligt händer.

Skolattacker, kriminella uppgörelser och andra typer av våld har drabbat skolor de senaste åren. Det ställer en del frågor kring hur förberedda skolorna är. Går det över huvud taget att förbereda sig? Och hur ska man tänka kring

Kim Norman

hur man själv kan komma att reagera i en stressad, kanske rent av panikartad, situation? – Vi behöver bygga upp en mental förberedelse och se till att säkerhetsarbetet i skolan sker systematiskt och kontinuerligt. Dessutom

behöver vi bli bättre på att fånga upp psykisk ohälsa och hantera oro kring elever, säger Kim Norman som också har en bakgrund som polis.

Fem faktorer är avgörande enligt honom:

- Kunskap om hur händelseförloppet kan utspela sig.
- Förebyggande åtgärder, men-

ta sig andra uttryck och du behöver använda andra strategier. Oavsett storlek – och på flera sätt även arten av kris – så bryts de vardagliga rutinerna. För dig som skolledare gäller det att ha ett repeterat och organiserat krisledarskap redan innan krisen kommer. Men hur då?

Linnéuniversitetet samarbetar med Skolverket i en fortbildningskurs som ger dig de rätta redskapen. Kursen Ledarskap i krissituationer i förskola och skola berör förebyggande arbete kopplat till systematiskt kvalitetsarbete och agerande när krisen kommer.

Det kan handla om allt från kriser i samhället som får följdverkningar i verksamheten och för ledarskapet, till kriser som har att göra med särskilda händelser i förskola och skola och inkluderar alla som kan påverkas; såväl grupper som enskilda individer bland personal, förskolebarn och elever.

Du får också lära dig teorier om kriser och krishantering, kommunikation och bemötande i krissituationer samt strategier för ledning i kris. Anmälan till vårens utbildning på Linnéuniversitetet är öppen till den 16 oktober. ■

tal förberedelse och övning.

- Kännedom om kroppens stressfaktorer
- Kunskap om skyddsprinciperna fly-sök skydd-larma
- Möjlighet att snabbt och effektivt kunna larma internt.

I syfte att stärka den mentala förmågan finns i boken också scenarier och moraliska dilem-

man som skolledare och medarbetare kan diskutera samt ett antal tydliga övningar.

– I det systematiska och kontinuerliga säkerhetsarbetet ingår att skolans personal får tillfälle att lära sig om, och att öva på, PDV-situationer och även möjligheter att lyfta sina funderingar. Mental förberedelse

ger ökad trygghet, säger Kim Norman.

Han tillägger att sannolikheten för att en PDV-händelse ska utspela sig i skolmiljö är låg, men att kunskaperna måste hållas uppdaterade genom att öva och repetera.

Ytterst, menar Kim Norman, handlar det om att skapa en god säkerhetskultur i skolan och att arbeta kontinuerligt mot mobbning, utanförskap och psykisk ohälsa.

Boken finns att beställa på gothiakompetens.se.

Text: Håkan Söderberg

DIN LÖN 2024

- ➔ **Vad får rektorer betalt för övertidsarbetet?**
- ➔ **Hur stort är ansvarsavståndet för biträdande rektorer?**
- ➔ **Vad tjänar en skolchef?**

Svara på Sveriges Skolledares löneenkät så får du svaret i januari.

Löneenkäten går ut till alla yrkesverksamma medlemmar i slutet av oktober varje år och görs i samarbete med Saco. Varje svar är betydelsefullt för att lönestatistiken ska hålla hög kvalitet. Lönestatistiken är ditt viktigaste underlag inför lönesamtalet och chefsrådgivarnas i förbundets uppskattade lönerådgivning till medlemmarna. Vår unika lönestatistik är också oundgänglig i förbundets aktiva arbete för högre skolledarlöner.

Har du bytt arbetsgivare under året? Kolla då att vi har din aktuella e-post genom att logga in på sverigesskolledare.se och Mina sidor.

Skolan har bara två ledord: "vänlighet" och "ansvar"

Kennet Fröjd är rektorn som får världsledande forskare att skriva förordet i hans böcker och medverka i hans podd "Fröjd's toolbox". Han beskriver sig själv som en forskningsnörd som brinner för frågor om inkludering, lärande och ledarskap.

Text: Lenita Jällhage Foto: Mats Andersson

Det första man tänker på när man möter rektorn Kennet Fröjd är: hur har människan tid? Han skriver böcker i evidensbaserat ledarskap för både skolledare och lärare. Han gör utbildningspodden "Fröjd's toolbox" varje vecka. Han får världsledande forskare inom ledarskap och utbildning, som John Hattie och Dylan William, att samtala med honom i digitala möten som han sprider via sin hemsida.

I MER ÄN 30 år har Kennet Fröjd arbetat för att skapa skolmiljöer där alla elever kan inkluderas och lyckas utifrån sina förutsättningar. Många idéer har han hämtat från idrottsvärlden. Han brinner för att elever ska få ännu mer fysisk aktivitet i skolan än enbart idrottslektionerna och att den extra aktiviteten inte ska vara betygssatt. Han har utbildat tränare i friidrott inom bland annat paraolympiska landslaget. Och mycket, mycket annat.

– För att hitta en bra balans mellan gas och broms, arbete och fritid så behöver man som rektor fundera över vad som är viktigt på riktigt. Och vad som är bråttom

”Det optimala är att hitta sätt att hjälpa varandra på skolan och att dela på tidskrävande arbete.”

men kanske inte viktigt. Annars finns det en fara att man brinner i båda ändarna, säger han.

Det låter lätt men hur får man till det som rektor i vardagen när dokumenten hopar sig på skrivbordet. Den inkommande mejllistan ringlar sig som en orm i mobilen. Man blir avbruten i sitt arbete var och varannan minut av att någon står i dörren till arbetsrummet eller ringer om ett ärende som de menar är ”akut”!

KENNET FRÖJD RADAR genast upp en rad konkreta tips. En del är hämtade ur hans bok ”Skolledarens verktygslåda” där han fokuserar på skolledares hälsa och hur man som rektor får tiden att räcka till i sitt ledarskap samtidigt som man får tid över till reflektion och fritid.

Han säger att en rektor inte behöver ingripa och gå i gång på allt som sker runt omkring en på skolan även om man måste ge sig tid åt att lyssna på medarbetares känslor.

– Om en medarbetare är i affekt så behöver du bemöta personens emotioner så hen lugnar sig. Däremot innebär det inte att du behöver släppa alla egna rutiner som rektor och omedelbart gå in och ingripa. Om du just då är inne i något extremt viktigt så kan ofta en annan lämplig medarbetare ta över och hantera situationen, säger han.

För som rektor behöver man inte utföra allt själv, poängterar han. Det optimala är att hitta sätt att hjälpa varandra på skolan och att dela på tidskrävande arbete.

PÅ KENNET FRÖJDS nuvarande arbetsplats på Celsiusskolan i Edsbyn delar han och Britt-Inger ”Binge” Robertsson på arbetsuppgifterna. Hon är rektor för f–åk 6 och biträdande rektor för åk 7–9. Han är rektor

Kennet Fröjd har öppnat upp ett stort fönster i sitt arbetsrum, som vetter rakt ut i elevernas uppehållsrum, där han ser eleverna hela tiden.

På Celsiusskolan i Edsbyn delar Kennet Fröjd och Britt-Inger ”Binge” Robertsson på arbetsuppgifterna.

för åk 7–9 och biträdande rektor för f–åk 6. Trots att Celsiusskolan räknas som två enheter ligger byggnaderna fysiskt ihop. De har gett varandra delegation på allt de kan. Rektorerna har också tydliggjort för personal, föräldrar och elever att de kan prata med vem som helst av dem.

– Hon gör det lätt för mig. Vi känner varandras verksamheter och kan gå in för varandra och skapa en kollektiv effektivitet. Jag är inne på mitt femte år som rektor på skolan och Binge har lång erfarenhet, med 20 år som lärare, biträdande rektor och som rektor sedan åtta år tillbaka. Vi samplanerar, kör med raka rör och delar upp uppgifterna

mellan oss utifrån det vi är bäst på. Hon styr exempelvis upp ekonomin medan jag söker extra pengar för olika projekt, säger Kennet Fröjd.

FYRA GÅNGER PER år tar rektorerna en halvdag tillsammans. De lämnar då skolmiljön och pratar om vad de vill framöver i livet och i skolan. Varje måndag träffas de på skolan och gör en samplanering över veckan och på fredagen sätter de sig alltid under 1,5 timme och har reflektionstid och skriver ett veckobrev tillsammans.

– Det är viktigt att få medarbetare på skolan att tro på en gemensam spelande och

– Jag sätter mig ofta i uppehållsrummet och blir gärna "störd" av eleverna.

Gör podden Fröjd's toolbox en gång i veckan.

Kennet Fröjd

Ålder: 59 år

Bor: Byn Granbo i Bollnäs men jobbar i Edsbyn i Ovanåkers kommun

Familj: Exfru, två söner och två barnbarn samt bonushusse till sonens hund

Fritid: Tränar mycket. Forskningsnörd inom lärande och ledarskap. Gör podden Fröjd's toolbox med avsnitt en gång i veckan. Älskar champagne.

Har skrivit: "Skolledarens verktygslåda", "Lärarens verktygslåda", "Motorik för studiero och lärande", Studentlitteratur 2023

Finns på: frojdstoolbox.se och med podden: Fröjd's toolbox på bland annat Spotify

Därför älskar jag att vara

rektor: Min främsta drivkraft i livet är inkludering. Jag vill nå varenda unge och inte bara lyckas ge 80 procent i mittens schyssta förutsättningar att lyckas. Att se leendet och glädjen hos elever när de lyckas och överträffar sig själva, det är underbart. Det tröttar jag aldrig på.

Läs också rektor Fröjds åtta tips på hur du får tiden att räcka till – på sidan 40.

få dem att känna att vi lyckas tillsammans, säger han.

Skolan har bara två ledord: Visa vänlighet och Ta ansvar.

– Det kommer man ganska långt med på en skola. Och vårt arbete på skolan med eleverna börjar ge effekt. I våras hade 96,6 procent av eleverna gymnasiebehörighet. Vilket var betydligt högre än snittet i kommunen, säger han.

Olika skolor har självklart olika förutsättningar men han menar att det ofta går att delegera, samplanera och ge andra kollegor som exempelvis arbetslagsledare ett utökat ansvar.

Han säger också att det är viktigt att tydliggöra för sig själv som rektor vad som ger energi och vad som slukar energi och ge sig själv utrymme för att få en bättre balans där.

– Att ge sig själv andningshål under dagen är viktigt. Men man får komma ihåg att det som kan kännas som ett tungt arbete för en person kan ge någon annan energi, säger han.

SJÄLV FÅR KENNET Fröjd mycket energi av att läsa om ny forskning och prata med forskare världen över.

– Det är aldrig någon som har sagt nej när jag kontaktat dem för att diskutera något, säger han.

Han får också energi av att åka och hälsa på i andra skolor för att få inspiration. Han tycker mycket om att vara ute i verksamheten på sin skola bland elever och medarbetare. Han har öppnat upp ett stort fönster i sitt arbetsrum, som vetter rakt ut i elevernas uppehållsrum, där han ser eleverna hela tiden. På andra sidan rummet har han en dörr in till personalrummet.

– Jag sätter mig ofta i uppehållsrummet med datorn och gör saker som jag kan göra på autopilot så länge det inte är något konfidentiellt. Då blir jag gärna "störd" av eleverna, säger han. ■

Vilka **aktiviteter** genomför **din** skola under **vecka 42**?

#yrkesutbildningsveckan

Svensk yrkesutbildning förtjänar extra uppmärksamhet!

Därför har WorldSkills Sweden initierat Yrkesutbildningsveckan, som årligen äger rum vecka 42. Under veckan utför skolor, organisationer och företag olika aktiviteter med fokus på yrken och yrkesutbildning. För dig som arbetar i grundskolan eller med yrkesutbildningar är det en chans att genomföra aktiviteter tillsammans med eleverna. Aktiviteter som ger eleverna en inblick i olika yrken samt ökar deras valkompetens. Tillsammans kan vi göra skillnad genom att lyfta fram alla fantastiska yrken och alla möjligheter en yrkesutbildning ger och gör för samhället. På vår webb har vi samlat information och tips på saker att göra med eleverna.

Läs mer på **yrkesutbildningsveckan.se**

WorldSkills Sweden är ett trepartssamarbete mellan LO, Svenskt Näringsliv och staten genom Utbildningsdepartementet, Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan. worldskills.se

worldskills
Sweden

DU HITTAR OSS HÄR:

@skolledaren på Facebook

@skolledaren på LinkedIn

Följ Skolledaren i sociala medier

Diskutera nyheter, ställ frågor till redaktionen
och ta del av senaste nytt via
Facebook och LinkedIn.
Vi ses och hörs!

SKOLLEDAREN.

Inspiration och utveckling för ditt ledarskap

Nordiska Skolledarkongressen 19-20 mars 2024

Bildning · Elevhälsa · Språkutveckling · PISA-resultat
Läsfrämjande · AI · Arbetsmiljö · Stora Skolledarpriset
Framtidsspaningar · Inspiration · Internationell utblick

Säkra din
plats!

Nordiska
Skolledar-
kongressen

19-20 mars 2024, Svenska Mässan, Göteborg
Arrangeras av Svenska Mässan och Sveriges Skolledare
www.skolledarkongressen.se

Skolsverige runt

Bokmässan, en ny kulturskolebyggnad och ett sista utspel från en avgående generaldirektör.

Text: Håkan Söderberg

”Om vi kan integrera dokumentation med det praktiska som sker i klassrummet blir det ett viktigt verktyg för att kunna utvärdera och förbättra undervisningen.”

► Sandra Vidic Arvidsson, grundskollärare och biträdande rektor som tillsammans med Johanna Jozic och Celine Nordenhed skrivit boken "Dokumentation vid stödinsatser i undervisningen".

Jobb

”Såväl stat som huvudmän behöver se över möjligheter att förbättra rektorers arbetssituation, exempelvis genom att anställa avlastande administrativ personal.”

► Skolverkets avgående generaldirektör Peter Fredriksson i ett debattinlägg i DN.

► 12 procent av flickor på högstadiet upplever att de blivit utsatta för sexuella trakasserier, jämfört med 7 procent av pojkarna, visar siffror från Friends.

19

OKTOBER

håller Skolporten konferens i Stockholm om att fördjupa sina kunskaper i betyg och bedömning. Konferensen vänder sig till rektorer och betygsättande lärare. Det går även att se de inspelade föreläsningarna på webbkonferensen, 26 oktober–16 november 2023.

Aha!

Intressant

”

Ledarskapet kan bli bättre om rektorns pedagogiska ledning och organisation är tydlig för alla.

► Skolinspektionen informerar på sin hemsida om rektors ledarskap.

► För tre år sedan färdigställdes Örebro Kulturskola, med arkitekten Gert Wingårdh som upphovsman. Nu har han även lämnat ett anbud på att rita Karlskronas nya Kulturskola.

28

SEPTEMBER till 1 oktober är det Bokmässan i Göteborg. "Nya vägar till en likvärdig skola" och "Elevers läsintresse – ett gemensamt ansvar" finns bland programrubrikerna.

”Jag vill ha kameror, jag tror att det avskräcker.”

► Ulrika Reje, rektor på Färjestadens skola i Mörbylånga, är en av många rektorer som enligt statistik från Integritetsskyddsmyndigheten vill sätta upp övervakningskameror på sina skolor för att motverka skadegörelse.

31 oktober kommer nästa nummer av Skolledaren.

23%

► Ungefär så stor andel läser eftergymnasial utbildning inom fem år efter examen från ett yrkesprogram. Fler kvinnor än män läser vidare, visar siffror från SCB.

Utbildning

SKOLBIBDAGEN 24 OKTOBER, 2023

SKOLBIBDAGEN 24 OKTOBER, 2023

SKOLBIBDAGEN

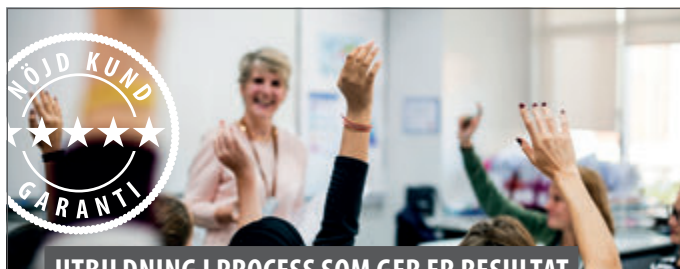
Höstens viktigaste skolevent!

Skolbibdagen är ett digitalt heldagsevent med fokus på läsning och MIK. Årets tema är Skolbibliotek i praktiken. Eventet premiärsänds den 24 oktober och du har tillgång till det under 45 dagar.

Anmäl din skola idag på btj.se/skolbibdagen

btj

Foto: Foto: Niklas Nyman/Adama

UTBILDNING I PROCESS SOM GER ER RESULTAT

Språk- och kunskaps-utvecklande arbetssätt

Att medvetet arbeta med språkutvecklande aktiviteter är en förutsättning för lärande eftersom eleverna både lär sig ämnet och visar sina kunskaper med ämnesspråket.

Detta gäller framför allt flerspråkiga elever, men en tydlig explicit undervisning gynnar alla elever. Att investera i en fortbildningssatsning inom SKUA är därför framgångsrikt för alla elevers utveckling och lärande.

Våra experter stödjer och handleder er till att:

- ta gemensamt ansvar för elevernas språk- och kunskapsutveckling
- utveckla språkstödande aktiviteter i alla ämnen
- förbättra elevaktiviteten genom medveten språk-användning i syfte att öka likvärdigheten i det språkligt heterogena klassrummet
- skapa stöttning som leder till utveckling, lärande och ökad måluppfyllelse för era elever
- pröva, ompröva och utvärdera undervisningen

Skanna koden och läs mer på webben eller kontakta mig!

Boka fortbildningen till er skola

evert.norberg@lararfortbildning.se
070-850 48 03

Vi utvecklar Sveriges viktigaste människor

LÄRAR
FORTBILDNING AB

SKOLMATEN: DUKAT FÖR BÄTTRE RESULTAT

Sedan 1970 har skollunch serverats på alla landets skolor – till alla elever. Den fyller inte bara en kurrande mage utan har många andra viktiga funktioner. Vi har pratat med tre forskare med olika perspektiv på matstunden och menyn.

Text: Anna Wahlgren

S kollunchen upplevs ofta som högljudd och rörig av såväl elever som lärare och rektorer. Det visar skolmatsforskaren Linda Berggrens avhandling där hon har undersökt hur olika grupper upplever skolans luncher.

– Nästan alla rektorer som jag pratade med uttryckte att skolluncherna är en logistisk och organisatorisk utmaning. De tycker att det är svårt att få till schemaläggningen och det jämna flödet av ätande elever. Många hade delegerat ansvaret för schemaläggningen till en lärare.

Men det är rektorn som har det yttersta ansvaret för den fysiska och psykiska miljön i skolan, och i skolan ingår också skolrestaurangen, påpekar Linda Berggren.

– Flera rektorer som jag intervjuade hade inte riktigt tänkt på att integrera skollunchen i skolans systematiska kvalitetsarbete eller i den pedagogiska verksamheten. Men rent lagstiftningsmässigt råder det ju inga tvivel om vems ansvar det är.

ATT REKTORN SAMVERKAR med kostchefen och matsalspersonalen tycks vara en nyckelfaktor för trivsammare skolmåltider, enligt Linda Berggrens forskning.

– Ändå uttryckte rektorerna att de hade svårt att få till en god samverkan mellan skola och de som planerar, lagar och serverar maten på skolorna. Rektorerna hade heller inte så bra koll på Livsmedelsverkets riktlinjer runt skolmåltider som

skolorna kan ta hjälp av. Det verkar alltså som att mycket runt skolmaten faller mellan stolarna.

ATT SATSA PÅ en trivsamt skolmatssalsmiljö och hälsosamma måltider är viktigt, menar Liselotte Schäfer Elinder, professor i folkhälsovetenskap vid Karolinska institutet i Stockholm. Inte minst för grupper som inte har goda matvanor med sig hemifrån. De sociala skillnaderna är nämligen stora när det kommer till mat och hälsa.

Liselotte Schäfer Elinder har studerat skolmatens möjligheter att jämna ut sociala skillnader i matvanor. Slutsatsen är att maten är ett viktigt redskap, här har rektorer och skolledare en möjlighet att påverka. Och att minska sociala skillnader ingår i skolans kompensatoriska uppdrag, påpekar Liselotte Schäfer Elinder.

– Vår forskning visar att kunskapsgapet – till exempel när det handlar om hur mycket socker man kan äta – mellan olika familjer är enormt. I områden med lägre utbildningsnivå är behovet av en näringsriktig skollunch väldigt stort, både av pedagogiska skäl och av rent hälsomässiga. Skolmåltiden, som har en hög näringsstämhet, är kanske det nyttigaste barnen äter under dagen.

För att förbättra skolmatens kvalitet startade Liselotte Schäfer Elinder med kollegor för tio år sedan det forskningsbaserade webbverktyget Skolmat Sverige, som i dag används av hälften av Sveriges skolor. Det visade sig vara en framgångsrik satsning.

”För att lyckas är det viktigt att måltidspersonalen är involverad, och det är förstås bra om rektorn är drivande.”

Liselotte Schäfer Elinder

Upprepad användning av Skolmat Sverige leder till högre näringskvalitet på skolmaten enligt forskning som har publicerats i tidskriften Public Health Nutrition.

Nu är Liselotte Schäfer Elinder aktuell med ett nytt projekt – forskningsbaserade Optimat, som är en metod för att ta fram klimatvänliga skolmåltider. Att den offentliga måltidsverksamheten ska vara med och bidra till klimatomställningen är självklart menar hon.

Optimat-studien – vars resultat har publicerats i tidskriften Nutrition Journal – visar att det går att minska klimatpåverkan från skolmåltiderna med 30 till 40 procent utan att behöva kompromissa med vare sig näringsinnehåll eller pris. Tvärtom – näringskvaliteten förbättras samtidigt som kostnaderna till och med kan sänkas med upp till cirka tio procent.

– Skolorna utgår från sina befintliga recept, men optimerar dem med hänsyn till växthusgasutsläpp och näringsinnehåll, vilket innebär att animaliska livsmedel minskar medan vegetabiliska ökar. Vi har testat det här på ett antal skolor i Botkyrka och Uppsala. Det handlar inte om att alla måltider ska vara vegetariska, under den här fyra veckorsperioden serverades endast två, tre helt vegetariska måltider. För att lyckats är det viktigt att måltidspersonalen är involverad i planeringen, och det är förstås bra om rektorn är drivande, säger Liselotte Schäfer Elinder.

ATT SKOLMATEN ÄR viktig för elevernas hälsa visar också nationalekonomen Petter Lundborgs forskning. Skolmaten ger dessutom långsiktiga fördelar på skolelevernas utbildning och livsinkomst, enligt den

SKOLMATENS HISTORIA I SVERIGE

ANDRA HALVAN AV 1800-TALET

Barn som levde i fattigdom fick i vissa utvalda delar av Sverige tillgång till en måltid – oftast gröt och mjölk – i skolan.

1930-TALET

Staten började ge bidrag till en begränsad skollunchverksamhet och ungefär 13 procent av landets elever hade tillgång till en måltid i skolan.

1946

En reform som innebar att skolor kunde få statsbidrag för att servera gratis skolmat sattes. Villkoret var att maten skulle erbjudas till samtliga elever och uppfylla krav på matens näringsrikedom.

”Elever som får i sig en näringsrik lunch verkar vara bättre rustade att ta till sig undervisningen.”

Petter Lundborg

rapport som har publicerats i The Review of Economic Studies.

– I dag är skolmaten självklar i Sverige. Men faktum är att skolmaten är rätt unik i världen, det är i princip bara Sverige, Finland och Estland som serverar gratis, näringsrika luncher till samtliga elever oavsett socioekonomisk bakgrund. I grannländer som Norge och Danmark tar barnen med sig matsäck, säger Petter Lundborg, professor i nationalekonomi på Ekonomihögskolan vid Lunds universitet.

Att Sverige införde gratis skolmat en gång i tiden var en högst medveten satsning, det fanns en oro över kvaliteten på svenskarnas mat. Innan reformen tog de flesta med sig mat hemifrån. Det kunde vara en flaska mjölk och ett par smörgåsar.

Men hur påverkade den nya skolmaten eleverna i ett långsiktigt perspektiv? Det

ville Petter Lundborg och hans kollegor ta reda på, och samlade in historiska data från 265 svenska kommuner mellan åren 1959 och 1969. De kopplade skollunchernas inverkan till en rad olika områden som inkomst, utbildning, sjukhusvistelser och dödlighet.

Det visade sig att barn som serverades skolmat blev nästan en centimeter längre, utbildade sig längre och gick oftare på universitetet. Till och med inkomsten påverkades, elever som fick fria skolluncher hade tre procent högre livsinkomst.

– Elever som får i sig en näringsrik lunch verkar vara bättre rustade att ta till sig undervisningen. Skollunch är alltså väl investerade pengar. I socioekonomiskt utsatta områden genererade skollunchen sju gånger pengarna, säger Petter Lundborg. ■

35 000 000

Under 2022 slängdes 35 miljoner måltider i den svenska skolan. Det motsvarar mat för 360 miljoner kronor, enligt Livsmedelsverket. En orsak till svinnet är att många elever upplever att lunchen är stressig, säger Karin Fritz, matsvinnsexpert vid Livsmedelsverket. För att minska svinnet behöver man alltså göra något åt lunchmiljön. Trivsammare matsalar, bättre schemaläggning av ätande elever och mer vuxennärvaro i matsalen är några exempel.

– Det här är faktorer som rektor kan påverka. Och det ligger i skolans intresse, eftersom mätta elever presterar bättre. Insatser för minskat matsvinn kan därför leda till bättre skolresultat, säger Karin Fritz.

Seminarieiserie på gång

Linda Berggren med kollegor vid Institutionen för kost- och måltidsvetenskap vid Umeå universitet planerar för en nationell digital seminarieiserie om skolmåltiden som riktar sig mot rektorer. Det är ett samverkansprojekt med Centrum för skolläroinveckling. Planerna är inte fastställda ännu. Håll utkik på universitetets och myndighetens respektive hemsida.

1967

Statsbidragen för skolluncher togs bort, men då hade i princip alla kommuner redan infört fria skolmåltider.

1970

Skolmåltider fanns i alla kommuner och har funnits sedan dess.

1997

Kommunerna blev skyldiga – enligt skollagen – att servera kostnadsfri skolmat till alla elever i grundskolan.

2011

Skollagen kompletterades med ett kvalitetskrav att skolluncherna ska vara näringsriktiga.

Rektorn Catharina Lundqvist har jobbat hårt under många år för att skapa en vi-känsla och göra Duveholmsgymnasiet till en trygg skola tillsammans med både elever och personal.

HOT OCH VÅLD VAR VARDAG

”SÅ VÄNDE VI DET”

Personal på anpassade skolor är den yrkesgrupp som är mest utsatt för hot och våld på sitt arbete. Rektorn Catharina Lundqvist på Duveholmsgymnasiet i Katrineholm har vänt den negativa trenden genom att förändra bemötandet av elever, bygga relationer och skapa delaktighet.

– Här är det laget framför jaget som gäller!

Text: Lenita Jällhage Foto: Magnus Andersson

R

ektor Catharina Lundqvist slår sig ned på arbetsrummet för en snabb kopp kaffe innan hon ska delta i det dagliga morgonmötet med arbetslaget för det individuella programmet.

Hon berättar att hon alltför väl minns hur dagarna präglades av hot och våld när hon startade sin yrkeskarriär inom den anpassade skolan (dåvarande särskolan) år 2004.

– Personalen fick bitmärken, blåmärken, blev nypta och ibland blev det ännu allvarligare skador, säger hon.

Hon var lärare på grundskolan i en annan kommun innan hon började som lärare på Duveholmsgymnasiet. Mötet med den nya ”skolmiljön” blev en krock.

– När jag började här tänkte jag att man bara gör en massa saker utan att tänka undervisning. Ingen förstod vad aktiviteterna för eleverna skulle leda till. Det hängde inte ihop. På den tiden hade vi också jättemycket hot och våld, säger hon.

Många aktiviteter handlade mer om omvårdnad och oppfostran än skolverk-

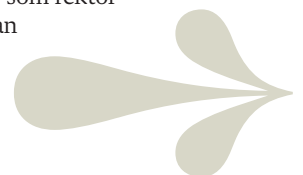
samhet. Catharina Lundqvist säger att eleverna kunde sitta och packa skruvar i olika påsar för att de skulle träna sig på att sortera saker.

– Det var obegripligt. Det handlade inte om skolverksamhet då utan mer om gamla aktiviteter som fanns kvar från landstingstiden, säger hon.

År 2010 började skiftet i Sverige mot en mer skolinriktad verksamhet för dåvarande särskolan och år 2013 kom den nya läroplanen där det tydliggjordes att verksamheten skulle handla mer om skola.

– Jag var då rektor på skolan sedan ett antal år tillbaka och vi hade redan påbörjat vår resa mot en mer skolinriktad verksamhet, säger Catharina Lundqvist.

Nu har hon jobbat 17 år som rektor inom den anpassade skolan och har tillsammans med lärare och andra medarbetare förändrat skolans arbetssätt från grunden.

Det är en lugn och avslappnad stämning när arbetslaget träffas tidigt på morgonen för sin dagliga samling innan eleverna börjar. Lärarna går igenom upplägget för dagen och vem som tar olika aktiviteter. De diskuterar också om det hänt något mellan elever eller mellan elever och personal som man behöver göra något åt.

”Arbetslaget processar och väger för och emot tills dess alla är eniga. Först då genomför man en större förändring.”

KLOCKAN ÄR BARA halv åtta på morgonen när 13 lärare och rektorn Catharina Lundqvist möts i ett stort klassrum på Duveholmsgymnasiets anpassade gymnasium. De olika arbetslagen träffas varje dag för att diskutera upplägget för dagen innan eleverna kommer till skolan.

Lärarna delar upp vilka som ska ta hand om rastverksamhet och andra aktiviteter. Arbetslaget går även igenom händelser som inträffat dagen innan mellan elever eller elever och personal. Man lyfter frågor som:

- Varför hamnade den här eleven i en konflikt?
- Vilka signaler fick vi innan det inträffade?
- Hur ska vi kunna uppmärksamma signalerna i tid?
- Vad kan vi sätta in för förebyggande åtgärder?
- Behöver vi göra några förändringar i verksamheten för att förhindra att det inträffar igen?

Läget diskuteras och analyseras. Man

kommer gemensamt fram till en förändring. Lärarna bryter upp från mötet och är nu redo att möta eleverna som börjar sin undervisning klockan 8.30.

– Om konflikter eller andra händelser upprepas så kopplas jag och kuratorn in direkt. Vi kan fundera på olika angreppssätt att lösa problemen och komma med inspel. Arbetslaget diskuterar förslagen vidare på ett längre veckomöte. Man processar och väger för och emot tills dess alla är eniga. Först då genomför man en större förändring och då brukar det bli jättebra, säger Catharina Lundqvist.

För att undvika att eleverna får olika signaler är det viktigt, säger hon, att alla lärare är eniga om förändringen och överens om när den ska ske. Det finns annars en risk att eleverna testar gränser och att situationen förvärras.

VI FÖLJER MED arbetslagsledaren Jenny Larsson. Hon är lärare i svenska och matematik och ska ha en enskild lektion

utomhus för att träna på kommunikation via kroppsspråk med 19-åriga eleven Kristina Pettersson.

Lärarna på skolan är vana att kommunicera med eleverna på olika sätt utifrån deras behov. Eleverna på nationella programmen kommunicerar mest med tal och skrift. På det individuella programmet är det förutom tal och skrift vanligt med bildstöd eller tecken av olika slag. På väggarna i skolans korridorer och klassrum sitter veckoscheman med både skrift och bilder.

För de elever på det individuella programmet som inte kan kommunicera via tal eller skrift, är målet i skolan att de ska lära sig att kommunicera genom så många bildstöd som möjligt. Att få verktyg för att kommunicera är en viktigt pusselbit för att undvika konflikter, förklarar Jenny Larsson.

De kan handla om att visa ett bildstöd som svarar på frågan om de vill eller inte vill göra något. Vad de vill äta eller dricka. Om de behöver gå på toaletten eller vill gå ut.

Det kan vara en lång väg att lära sig kommunicera för en del elever men målet är att de ska kunna kommunicera med åtminstone 30–50 bilder innan de går ut från det individuella programmet på gymnasiet.

JENNY LARSSON HAR också pedagoghunden Aska till sin hjälp. Det är en finsk lapphund som fyllt tre år och som jobbat ett år på skolan.

– Aska är en av de mest populära pedagogerna på skolan, säger Jenny Larsson och skrattar.

Askas roll är både att motivera elever till arbete på lektioner men hon tränar även eleverna att förstå att de behöver vara tydliga i sitt kroppsspråk när de kommunicerar för att hon ska förstå vad de vill göra tillsammans med henne.

Eleven Kristina Pettersson som går sista året på Individuella programmet får i uppdrag att bygga en hinderbana till Aska och leda henne genom den.

– Jag blir så glad när jag vaknar på morgonen och vet att jag ska träffa Aska, säger hon och vinkar med handen.

Vinkningen är elevernas tecken för namnet Aska.

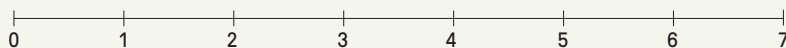
Jenny Larsson håller sig i bakgrunden när Kristina Pettersson för Aska genom hinderbanan.

– När kommunikationen fungerar mellan hunden och eleven så märker eleven det direkt, säger Jenny Larsson.

Arbetsplatsolyckor orsakade av hot och våld

Den anpassade skolan (fd särskolan) har under lång tid legat i topp på Arbetsmiljöverkets statistik över anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro (per 1000 sysselsatta) orsakade av hot och våld. Skolledaren har tagit ut 10 av AMV:s 25 redovisade branscher som har fler än 30 anmälningar under tidsperioden 2018–2022.

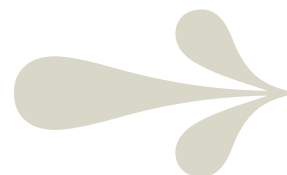
Utbildning inom grundsärskola	6,50
Utbildning inom gymnasiesärskola	5,65
Säkerhetsverksamhet	5,54
Heldygnsvård med boende för barn och ungdomar med sociala problem	4,78
Specialiserad sluten psykiatrisk hälso- och sjukvård på sjukhus	4,38
Polisverksamhet	1,90
Linjebussverksamhet	1,86
Kriminalvård	1,81
Grundskoleutbildning och förskoleklass	1,30
Sportklubbar och idrottsföreningars verksamhet	1,03

Källa: Arbetsmiljöverket/ISA

Läraren Jenny Larsson har lektion med eleven Kristina Pettersson som tränar på kommunikation via kroppsspråk med hunden Aska.

Läraren Anders Eklöf säger att det är viktigt att bygga upp ett förtroende så att eleverna känner sig trygga och vågar berätta om de behöver stöd, annars är det svårt att arbeta förebyggande för att undvika konflikter. Flera lärare på skolan uttrycker det med orden att de måste "göra många insättningar innan de kan ta".

"Här får man vara arg som elev. Det är inget farligt, men man måste veta hur man kan hantera det så andra inte blir skadade."

Kristina Pettersson leder Aska genom hinderbanan några gånger med små instruktioner från Jenny Larsson. Det går bättre och bättre.

– Märker du Kristina att du nu visade tydligt med ditt språk och din kropp vad du ville att Aska skulle göra? säger Jenny Larsson.

Kristina Pettersson ler stolt när hon lyckats. Hon visar oss sedan Askas eget hus på skolgården innan hon skyndar vidare till nästa lektion.

PÅ DET NATIONELLA programmet Fastighet, anläggning och byggnation på det anpassade gymnasiet är Anders Eklöf lärare tillsammans med tre andra lärare. Det är många elever borta i dag. En del har praktik andra är sjuka. De tre elever som finns på plats bygger ett bord och en gradång att sitta på i ett angränsande rum.

Anders Eklöf säger att verksamheten inom den anpassade skolan har förändrats väldigt mycket sedan han startade. Han

har jobbat sedan mitten av 1990-talet inom dåvarande särskolan och beskriver hur dagarna var kantade av hot och våld mellan personal och elever. Ingen orkade ta tag i problemen. Efter att en elev hade misshandlat honom så svårt att han blev sjukskriven i tre månader ringde en väckarklocka, men det har tagit många år att skapa en rejäl förändring.

– När jag började här på skolan 2002 hade eleverna inga verktyg för att ta hand om sina aggressioner. Då var det mycket slagsmål i synnerhet på det individuella programmet. Eleverna visiterades varje dag. Det fanns elevassistenter i varje klass som mest hade rollen att åthuta eleverna men det var ändå de som visste hur eleverna mädde och om de var mottagliga för undervisning. Lärarna gästspelade och kom inte eleverna så nära, säger han.

Han säger att situationen är helt annorlunda på skolan i dag. Personalen har lärt sig att arbeta mer förebyggande med eleverna och hjälper dem med olika metoder att förstå när de är på väg in i ett tunnelseende innan "topplocket" smäller. De för många samtal med eleverna både i grupp och enskilt. Personalen bygger upp ett förtroende med eleverna men man är noga med att bytas av som pedagoger så eleverna känner sig trygga med alla.

– Här får man vara arg som elev. Det är inget farligt men man måste få veta hur man kan hantera det så andra inte blir skadade. Vi hjälps åt att se när någon inte mår bra och kanske behöver gå undan en stund för att lugna sig. Och ibland måste vi som personal backa med övriga elever för det händer såklart att situationer uppstår även i dag med elever där vi inte hinner reagera i tid. Tryggheten i dag är att alla som arbetar här ser alla elever oavsett om du är rektor, lärare eller vaktmästare. Vi hjälps åt att iaktta och hjälpa varandra som personal så vi kan hjälpa eleverna, säger Anders Eklöf.

CATHARINA LUNDQVIST HÅLLER med om att det har skett stora förändringar av verksamheten på skolan sedan hon började för snart 20 år sedan.

– Jag har jobbat jättelänge för att få allt att sitta ihop i verksamheten. Det handlar om att få till ett bra bemötande, jobba med relationer, att elever och alla anställda känner delaktighet och att satsa på kontinuerlig fortbildning, säger hon.

Catharina Lundqvist är också väldigt

Eleven Adrian Andersson går sista året på det individuella programmet. Han har rast och passar på att måla lite på ipaden medan han äter tillsammans med sin personliga assistent Carola. Läraren Louise Ernst frågar honom med tecken vad han tycker bäst om i skolan. "Allt", tecknar han, "men särskilt hemkunskap och träslöjd."

noga vid rekrytering av nya lärare. Efter en vanlig anställningsintervju där fackliga parter, ledningsgrupp och hon själv har intervjuat de sökande brukar en eller två sökande få komma tillbaka till skolan och vara med under en dag i verksamheten.

– Då brukar jag ta hjälp av eleverna. Eleverna kan ofta beskriva jättetydligt, efter att de mött läraren, hur personen har interagerat och pratat med dem. Om de kände sig sedda. Det finns också sökande som sagt nej tack efter ett besök när de förstått vad arbetet kräver. Det är väldigt bra för både lärare och oss på skolan att läraren kan fatta ett välgrundat beslut och lämna besked innan en anställning så vi får människor som vill arbeta tillsammans i vår verksamhet, säger Catharina Lundqvist.

HON HAR HELA tiden följt forskningen på området och har kompetensutvecklat sig i sitt ledarskap för att kunna föra kunskapen vidare till arbetslagsledarna så att de kan kompetensutveckla sina lärarkollegor. En

gång i månaden har personalen möten för att kompetensutveckla sig och de läser mycket litteratur tillsammans.

Personalen omvandlar metoder och förhållningssätt i kurslitteratur till praxis så det fungerar i deras skolverksamhet både på de nationella programmen och de individuella.

Catharina Lundqvist beskriver att hennes organisation i dag är en platt organisation som inte är så hierarkiskt uppbyggd. Skolan har inga elevassistenter längre utan lärarna har ett delat ansvar som innebär att de även hjälper de elever som behöver gå på toaletten, äta eller är med dem på rasten.

– Det kanske låter kontroversiellt men för oss innebär det att den utbildade läraren går in på en helt annan nivå i sina elevmöten. Det möjliggör också att jag kan hålla samman min personalgrupp med lärare så de får tid att kompetensutveckla sig gemensamt och kan ha de personalmöten de behöver för att skapa en bra verksamhet, säger hon. ■

Fakta: Duveds- holmsgymnasiet

Gymnasiebyggnaden innehåller Duveholmsgymnasiets ordinarie gymnasieprogram, Duveholmsgymnasiets anpassade gymnasium och Katrineholms tekniska college och ligger i utkanten av Katrineholm. Där går totalt 900 elever varav 78 på det anpassade gymnasiet. På det anpassade gymnasiet läser 30 elever på något av skolans tre nationella program och närmare 50 på det individuella programmet. Rektorn på det anpassade gymnasiet är chef över 40 medarbetare, som består av lärare, en kurator och tre administratörer och några visstidsanställda utan lärarbehörighet. Skolan har inte elevassistenter utan lärarna hjälper i stället eleverna med allt.

Nyhet!

Kompetenslyft hela kollegiet!

LIBERS NYA ONLINEKURSER väcker intresse och skapar engagemang i hela arbetslaget. Varje kurs består av en bok och fyra digitalt stödda workshops.

- ✓ Vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet
- ✓ Självinstruerande och enkla att komma igång med
- ✓ Främjar lärande tillsammans i hela lärargruppen

SÅ FUNKAR DET

- Läs i boken
- Workshoppa tillsammans
- Prova lärdomarna direkt i klassrummet

Nyhet: Speciellt medlems-sparande för skolläda

Spara till drömresan, segelbåten eller pensionen. Nu kan du starta ett sparande med extra låga avgifter som är speciellt framtaget för dig som är medlem i Sveriges Skolledare. Du startar enkelt ditt sparande direkt på webben – det tar bara några minuter.

Läs mer på lararforsakringar.se

REKTOR ANDREAS DILEMMA

SVÅRT ATT STÅ INFÖR DIFFUST MEN AKUT HOT

På en skola har man ofta beredskapsplaner för olika konkreta kriser och hot. Men hur ska man som rektor agera vid en mer diffus men akut hotbild? Det fick rektorn Andreas försöka hantera efter bästa förmåga när polisen kallade honom till möte tidigt på våravslutningens morgon.

Berättat för: Lenita Jällhage Illustration: Ricardo Tomás

J

ag väcktes mitt i natten av ett telefonsamtal. Det var en jourhavande tjänsteman i kommunen som ville förbereda mig på att jag behövde ha ett digitalt möte med polisen tidigt på morgonen. Det var skolavslutningsdag och tankarna började snurra i huvudet.

På mötet fick jag reda på att det fanns en hotbild mot vår skola. Vid en husrannsakan hos en elev från en annan skola hade polisen hittat komprometterande material i elevens dator. Där fanns tider för vår skolavslutning, foton på vissa människor och beskrivningar där bland annat vapen ingick. Eleven hade ett par dagar tidigare utfört någon form av hot mot sin egen skola och sedan avvikit. Ingen visste var eleven befann sig nu.

Allt tydde på att det fanns en verklig hotbild mot vår skola men jag hade ingen aning om varför. Det väckte en hel del olust hos mig. Utifrån den information jag och mina chefer hade fått av polisen var det ändå ett lätt beslut att ställa in skolavslutningen. Vi utgick från att det var ett skarpt läge. Dilemmat var att hantera allt hotet medförde.

"Jag beslöt att minimera antalet inblandade som skulle hantera krissituationen till mig själv och en kollega i ledningsgruppen."

Jag visste att eleverna, framför allt avgångseleverna, hade förväntningar på skolavslutningen som nu grusades. Jag förstod att hotet skulle skapa stor oro och väcka starka känslor bland både elever, personal och föräldrar. Flera tragiska händelser hade på kort tid inträffat på skolor i Sverige, inte minst attentatet på Malmö Latinskola där två lärare blivit dödade av en elev. Det bidrog till att medvetenheten om faran och rädslan låg mycket närmare ytan hos oss.

ATT STÄLLAS INFÖR ett sådant här diffust hot var svårt. Jag visste inte om hotet var riktat mot en specifik person eller flera. Jag

beslöt att minimera antalet inblandade som skulle hantera krissituationen till mig själv och en kollega i ledningsgruppen. Övriga medarbetare uppmanades att stanna hemma och invänta information från mig. Vid mer förutsägbara krissituationer har vi många olika roller men i det här fallet kände jag bara "ju fler kockar desto sämre soppa".

Vi delade upp oss. Min kollega tog framför allt hand om informationen och frågorna från personal och elever. Jag tog den externa kommunikationen gentemot vårdnadshavare och media.

Vi fick snabbt fundera på hur vi skulle

kommunicera detta utan att skapa för mycket oro bland föräldrar, elever och medarbetare.

Det första vi gjorde var att åka till skolan för att säkerställa att barn och personal som hade kommit tidigt till skolans fritids blev informerade och hemskickade på ett säkert sätt.

JAG FICK ETT visst adrenalinpåslag av situationen men också av att telefonen ganska snart började ringa från kvällstidningarna och andra medier. De ville veta vad som pågick och jag hade få svar att ge.

Det är svårt att vara förberedd på en sådan här situation. Efter någon dag hittades eleven och togs om hand. Hotet kunde avblåsas.

Efter det ströp polisen i princip all information till mig och mina kollegor. Vi fick aldrig veta om det fanns någon förklaring till att just vår skola hade utsatts för hot. Det kändes inte bra.

Samtidigt förväntades jag ett par dagar senare sitta med Arbetsmiljöverket, som gjorde en flygande inspektion, och "stå till svars" för hur jag hade hanterat situationen och hur jag skulle förebygga liknande hot i framtiden. Det var lite svårt att veta hur jag som rektor skulle kunna förebygga att något liknande inträffar när ingen av oss ens hade hunnit processa situationen eller visste varför det inträffat.

Vi beslöt i alla fall att bjuda in våra elever i nian till en skolavslutning en annan dag för att de skulle kunna få sina stipendier och möjlighet att säga hej då. Vi ser avslutningsdagen som en viktig och givande dag även om det kändes lite rumphugget.

Det var jobbigt att jag inte hade någon tid på skolan med lärarna och övriga medarbetare efter händelsen eftersom de gick på semester med sin eventuella oro och ovisshet. Vi erbjöd såklart samtal och stöd till de som ville men det kändes ändå problematiskt att inte träffa dem.

UNDER DE HÄR dagarna hann jag tänka mer än en gång; är det verkligen detta som innebär att vara rektor? Jag har varit rektor länge och har varit med om flera hotfulla situationer men samtidigt funderar jag på hur många skolledare som är rustade för sådana här situationer. Det kanske är den här typen av situationer som blir droppen som gör att de slutar som skolledare. ■

Rektor Andreas heter egentligen något annat.

”NÄR HOTET ÄR AVVÄRJT ÄR DET BRA ATT SÄTTA SAKER I PERSPEKTIV”

En rektor behöver agera tydligt i sitt ledarskap vid en akut krissituation. Men det är viktigt att inte glömma bort att ta hand om sig själv efteråt.

– Det är klokt att ta ett steg tillbaka och involvera fler kollegor när det akuta läget är över. Man behöver tillåta sig själv att processa vad som hänt och söka professionellt stöd om man behöver, säger psykologen Frida Kristina Nilsson.

Rektorn Andreas kastades in i en situation med en akut hotbild mot sin skola på självaste avslutningsdagen. Samtidigt visste han inte varför skolan hotades eller om någon enskild individ svävade i fara. Han tog ändå hotet på fullt allvar och ställde snabbt in skolaslutningen.

– Trots att situationen är stressad visar Andreas prov på hur en trygg skolledare hanterar en sådan här situation med fasthet och han tar den hjälp han behöver i den akuta situationen.

Frida Kristina Nilsson liknar en god ledare i en farlig situation vid en god förälder som råkar ramla i trappan med ett barn i famnen.

– En förälder tar först hand om och skyddar barnet precis som rektorn Andreas gjorde när han såg till att hans personal och barnen på skolan var trygga inledningsvis när hotet kom. När situationen har lugnat sig tar en god förälder eller ledare även hand om sig själv, säger hon.

FÖR ATT SKAPA trygghet i det akuta skedet är det, enligt Frida Kristina Nilsson, klokt att informera de berörda om det man känner till och får berätta av säkerhetsskäl.

– Efter att hotet är avvärjt är det bra att sätta saker i perspektiv. Det kan exempelvis handla om att berätta att hotet kom från en enskild individ, att personen blivit omhändertagen, om man vet det, och att det därmed inte finns någon större sannolikhet att skolan utsätts för något liknande igen.

Logiska argument är bra men vi kan även behöva ”hjälpa” kroppen att övervinna rädsla,

Frida Kristina Nilsson

Psykologen Frida Kristina Nilsson är specialist i arbets- och organisationspsykologi och har skrivit boken ”Äg dina känslor”.

Hon har anlitats som stöd i skolor vid flera allvarliga händelser med dödlig utgång:

- Skolattacken i Trollhättan 2015 där gärningsmannen dödade en lärare, en elevassistent och en elev för att sedan själv bli skjuten av polisen.
- Elever som bevittnade när en lärarvikarie blev skjuten i en bil utanför deras skola i Lövgärdet 2017.
- Knivdådet på Enskede gårds gymnasieskola 2017 då en elev knivskar en annan elev som sedan dog.
- Bussolyckan i Sveg där tre elever från Ångskolan i Skene omkom och flera skadades i samband med en skolresa.

säger hon. Det är därför viktigt att fortsätta att gå till arbetet/skolan som vanligt efter att hotet är avvärjt även om det först känns otäckt.

– Det kan vara bra att få stöd att utmana sin rädsla för den som behöver det eller reflektera över de funderingar som kan uppstå efteråt. Att inte få en förklaring till varför man utsätts för ett hot kan förstärka ett trauma och ibland kan existentiella frågor väckas. Det kan handla om att man börjar fundera över exempelvis mänsklig ondska och då kan det vara bra att få tillfälle att reflektera kring detta för att motverka känslor av uppgivenhet och stressreaktioner.

FRIDA KRISTINA NILSSON konstaterar att det samtidigt finns många som upplever att de växer som personer av att se sin styrka när de har klarat av att hantera en svår eller hotfull situation.

– Rektorn Andreas tyckte att det var problematiskt att såväl elever som personal försvann på sommarlov och semester utan att han fick en överblick över hur de mädde. Han erbjöd medarbetarna individuellt stöd om de ville ha det, vilket var en klok insats, då vi reagerar väldigt olika på liknande händelser som människor. Det finns inget rätt eller fel i hur vi reagerar.

Frida Kristina Nilsson säger att det är viktigt att gå ut till såväl personal som vårdnadshavare och elever och betona att skolan är en trygg plats innan alla kommer tillbaka till skolan. Det är också bra att personalen samlas innan. Dels för att prata om hur man ska möta eleverna och prata med dem om vilka tankar och känslor som väckts och dels om hur man vill arbeta framåt efter det som hänt för att ta hand om eleverna.

Det är bra att eleverna också får prata när de kommer tillbaka till skolan om det som känns viktigt för dem utifrån deras ålder och de frågor som dykt upp hos dem.

– De yngre barnen kan man fråga om vad de gillar med skolaslutningar och hur det kändes att inte säga hej då till sina klasskompisar. Med de äldre kan man prata om hur man kan stötta varandra om någon kompis mår dåligt. ■

8 GODA RÅD: SÅ BLIR DET EN FRÖJD ATT LEDA

Rektor Kennet Fröjd brinner för sitt jobb – och då ingår det att också ha en strategi för att lägga tidspusslet. Du hittar hela intervjun med honom på sidan 19. Vårt tips: Riv ut det här uppslaget och sätt upp på väl synlig plats!

Text: Lenita Jällhage

Kennet Fröjd

**Rektorns
åtta tips på hur
du får tiden att
räcka till för
både arbete
och fritid**

1.

Fokusera på saker du kan påverka. Det är ingen vits att stressa över saker du inte kan göra något åt.

2.

Gör en egen prioriteringsmatris och skriv in vad som:

- ☒ Inte är brådskande men viktigt.
- ☒ Vad som är både brådskande och viktigt.
- ☒ Vad som varken är viktigt eller brådskande.
- ☒ Vad som är brådskande men inte viktigt.

3.

Hitta någon nära dig som du kan bilda ett ledarlag tillsammans med på skolan. En rektor kan lätt bli ensam. Om det inte finns en biträdande rektor så hitta nyckelpersoner som du kan ge formella uppdrag eller ett utökat ansvar.

4.

Bygg goda relationer och ta hand om människors känslor. Att få tillit är en smörjolja för att saker ska fungera.

A wooden mannequin is sitting on a light-colored wooden block. On its back is a red alarm clock with a silver handle and bells. The clock face is white with black numbers and hands. The mannequin's arms are resting on the clock, and its legs are spread out in front of it. The background is dark.

5.

Blocka kalendern 1,5 timmar. Gå runt i skolan och gör klassrumsbesök och träffa elever och lärare. Om du blir sittande på kontoret finns det en risk att några få personer tar upp nästan all din tid.

6.

Hitta någon eller några nära kollegor som du kan reflektera tillsammans med minst en gång i veckan.

7.

Säg vad du gör och gör vad du säger. När man utlovar något så måste man verkställa. Lova därför inte mer än du kan göra. Det bygger tillit.

8.

Sätt dig i uppehållsrummet med eleverna och läs mejl eller annat där det inte gör något om du blir avbruten. Då kan du prata med eleverna samtidigt. För arbeten som kräver lugn och ro bör du blocka kalendern och sitta på en annan plats än ditt arbetsrum. Då kan du göra jobbet utan att bli störd.

Carolin Lindström

Ålder: 28.

Yrkesroll: Biträdande rektor, Tierp.

Arbetsätt: Jobbar med rektor och biträdande rektor i team om sex förskolor, Carolin har 2 av dem och hon är chef för 30 medarbetare.

Aktuell: Ny krönikör på Skolledaren.se.

Utmärkelser:

- Framtidens kvinnliga ledare, Ledarna 2021 och 2022.

- Unga ledare 2023, Chef 2023.

Ett gott råd till skolledare: Tro på dig själv och våga. Våga sätta dig in i olika perspektiv, testa nya arbetsätt och vägar. Det värsta som kan hända är att du misslyckas. Där och då måste du arbeta med dina tankar och välja att fokusera på det positiva: att du fick en ny erfarenhet och lärde dig något av det.

NY KRÖNIKÖR PÅ SKOLLEDAREN.SE

”Självreflektion gör mig till en bättre ledare”

Redan 2019 uppmärksammades den då 25-åriga biträdande förskolerektorn i Tierps kommun som rekordung chef i skolan. I våras fanns hon med på tidningen Chefs exklusiva lista över unga ledare. Vi glädjer oss åt att välkomna Carolin Lindström som återkommande krönikör på vår webb, Skolledaren.se

Nyckelordet är våga. Att våga testa, våga satsa och våga göra fel för att hitta nya vägar.

Carolin Lindströms inställning till livet och sitt arbete som biträdande rektor känns som hand i handske i skolans värld. Det är ett lärande förhållningssätt hon haft med sig från barnsben.

– Jag har fått det med mig hemifrån av mina föräldrar. De har stöttat mig i att våga prova och våga utmana mig själv, berättar Carolin Lindström.

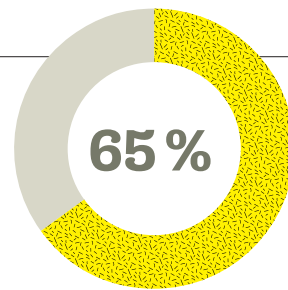
Det är ett uppenbart vinnande sätt och flera utmärkelser och priser har bekräftat detta de senaste åren, inte minst att det på den egna skolan i Tierp talas om ”Carolin-effekten” som bidragit till ett ökat välmående bland medarbetarna.

Hon beskriver det som att hon brinner

för systematiskt kvalitetsarbete. Som biträdande rektor vill hon skapa förutsättningar för personalen att förmedla utbildning av god kvalitet där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Det är ett utåtriktat arbete, med fokus på både medarbetare och elever, och som hon lyckas med tack vare ett stort mått av inåtriktad reflektion.

– Jag jobbar dagligen med självledarskap. Det är något jag fastnade för redan under professionshandledningen på Rektorsprogrammet. Där lärde vi oss att bolla tankar kring vårt uppdrag, en mycket viktig del i att vara en god skolledare, säger Carolin Lindström och fortsätter:

– En gång i veckan avsätter jag tid för att gå igenom hur min vecka har varit. Jag ger mig själv en kravlös stund och låter tankarna vandra, utan att följa någon mall, för jag vill vara kreativ i tanken. Vad har varit bra, vilka var mina styrkor, hur har jag bemött personal och elever och hur har jag blivit bemött. Jag har blivit bättre på att borra på djupet för att hitta svar. Allt detta för att ta med mig och kunna tänka framåt. Det ger mig en skärpa i mitt uppdrag och det gör mig bättre som ledare, säger Carolin Lindström. ■

Så stor del av sin arbetstid lägger skolledare på annat än det som är kärnuppgiftet.

Källa: Stora Skolledarenkäten 2023

”Stäng truten och öppna sinnet”

Det är ett av de raka råd som guvernören, filmstjärnan och bodybuildern Arnold Schwarzenegger ger i sin nya bok ”Gör nytta” där han har samlat sina sju bästa verktyg för framgång och ett meningsfullt liv.

”Hasta la vista” säger vi alltså till Terminator-tuffingen och omfamnar bokens budskap att flit och omtanke kan få dig att nå dina drömmar.

ENKÄT: DIN LÖN

Ta dig tre och en halv minut – väl investerad tid

Snart kommer du att få en enkät i din mejlkorg från Sveriges Skolledare. Det är årets löneenkät som skickas ut i oktober varje år – årets kanske viktigaste enkät för dig som skolledare. Den ger förbundet unik statistik för att kartlägga löneläget i yrket och är enskilda medlemmars viktigaste verktyg inför sitt lönesamtal. Den är också oumbärlig i förbundets lönerådgivning och den ger underlag till det intensiva opinionsarbete som förbundet driver för högre skolledarlöner.

En del av er känner igen enkäten från tidigare år, för andra är det första gången. Men till er alla riktar vi en innerlig uppmaning: ta dig tre och en halv minuter för att svara – kanske vågar vi till och med säga: ge dig tre och en halv minuter. Det är väl investerad tid och varje svar är viktigt för att lönestatistiken ska hålla hög kvalitet.

PS. Har du en uppdaterad mejladress? Logga in på webben och kolla på ”Mina sidor”.

FÖRFATTARINTERVJU

”Empati skapar trygghet i svåra samtal”

Klarar du inte av svåra samtal, då klarar du inte av ditt ledarskap. Det tydliga budskapet kommer från psykologen och författaren Hilmar Hilmarsson, aktuell med en ny bok som ger dig ett tufft träningspass på hur du kan lyckas.

Vad är ett svårt samtal? För vem är det svårt?

– För båda parter. Varken ledare eller medarbetare tycker om det och det är därför många undviker det. Men det förvärrar bara situationen och troligen påverkas hela arbetsgrupp, svarar Hilmar Hilmarsson och ger ett exempel:

– En medarbetare kritiserar återkommande ledningen och ledningens beslut, både direkt och indirekt på era möten. Det skapar en negativ stämning och oro i gruppen. Om du då är en passiv chef eller skolledare, så blir den oundvikliga konsekvensen att stressen ökar hos medarbetare och prestationer minskar. Det är inte bra, därför behöver du göra en bedömning och agera.

Det finns olika metoder för att lyckas – du blir introducerad till PPP-metoden, BUSS-metoden och 5S-metoden – och gemensamt för dem alla är: ha en tydlig plan.

BOKEN ”SVART I BÄLTE I SVÅRA SAMTAL”, som kommer ut under hösten, är byggd på både forskning och mycket praktik och ger en mängd exempel på både svåra samtal och på arbetssätt.

– Följ mallen, börja med ett tydligt syfte: ”jag vill dig väl, jag vill att det ska bli en förbättring”. Grundforskningen visar att vi är känsliga för kritik mot oss själva, men när vi har en samarbetsinriktad dialog så hamnar vi inte i konflikt. Ge exempel på problemet, var inte anklagande, var utforskande, och hitta sedan en gemensam lösning, summera. När medarbetaren märker att problemet påverkar andra, blir vi människor mer motiverade att ändra ett destruktivt beteende.

I ”Svart bälte i svåra samtal” tar Hilmar Hilmarsson också upp den senaste forsk-

Hilmar Hilmarsson

Hilmar Hilmarsson, psykolog och psykoterapeut, skriver böcker om samtal, bemötande och ledarskap. De har alla sin grund i forskning om vad som är effektivt och fungerar. Ett genomgående tema är att ett positivt förhållningsätt i samtal är effektivt och skapar samarbete. Hans specialitet är att utgå från forskning om vad som är effektivt och visa hur det kan användas praktiskt. Detta så att du får tillgång till metoder och verktyg som du själv kan använda.

Aktuell med: ”Svart bälte i svåra samtal”

(Studentlitteratur) utgivning oktober 2023

ningen kring empati som en framgångsfaktor i svåra samtal och en ny ledarskapstrend.

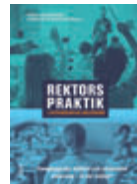
– Är du rektor så påverka dina lärare genom att känslomittera dem med empati. Gör det med hjärtat, stanna upp och låt det mänskliga mötet få ta tid. Det sprider sig vidare då lärarna börjar bemöta sina elever med empati och trygghet. Med det förhållningssättet blir också det svåra samtalet enklare, både för dig som ledare och för dina medarbetare. ■

2 BOKTIPS

En rektors dagliga dilemman

Rektorspraktik i vetenskaplig belysning

Nina Johansson, Charlotte Baltzer (red) (Liber)

Niina Johansson, verksam rektor inom Östhammars kommun, delar med sig av de dilemman hon ställs inför i sin vardag.

Hur förhåller man sig som rektor till utbildningspolitiska reformer? Hur frigör man tid för ett närvarande och hållbart ledarskap? Hur skapar man en skolkultur fri från diskriminering och kränkningar? Det är frågeställningar som lyfts fram och även diskuteras och problematiseras av forskare och lärare med erfarenhet från rektorsprogrammet vid Uppsala universitet.

Boken är tänkt att inspirera både nya och mer erfarna skolledare och alla andra som är intresserade av ledarskap i skolan och förskolan och som vill få en fördjupad förståelse av yrkets utövning.

Erkänn erfarenheten!

Praktisk kunskap – en introduktion

Kåre Sigvald Fugleseth, Catrine Torbjørnsen Halås (Gleerups)

Författarna Kåre Sigvald Fuglseth och Catrine Torbjørnsen Halås ser praktik och teori som

ömsesidigt beroende av varandra och försöker klargöra hur förhållandet mellan teori och praktik ser ut. Hur kan vi både förhålla oss kritiska till den erfarenhetsbaserade kunskapen och använda oss av den? Hur går det till när den här sortens kunskap utvecklas, formas och lärs in? Den här boken handlar om kunskapen som uppstår och utvecklas i själva det praktiska utövandet och förutsättningarna för denna typ av kunskap.

Vill du få behörighet i ett ämne eller stärka dina kunskaper inom ett område?

Sök en utbildning med fokus på kompetensutveckling inom förskola och skola. Läs mer på Lnu.se/skolpersonal

Miss inte våra utbildningar inom Lärarlyftet på Lnu.se/lararlyftet

VI FÖRMEDLAR OCH HYR UT SVERIGES VIKTIGASTE CHEFER

Många av våra skolledare är mellan 65 och 70 år vilket förutom erfarenhet och legitimitet innebär lägre arbetsgivaravgifter (en tredjedel) och ibland noll kronor i tjänstepension. Vi har mängder av referensuppdrag från kommuner och friskolor över hela Sverige.

VILL DU VETA MER KONTAKTA:

Jonas Berkling, 0709-20 23 33,
www.rektorspoolen.se

RektorsPoolen
SVERIGES VIKTIGASTE CHEFER

Uppdragsutbildning
KARLSTADS UNIVERSITETS UPPDRAGS AB

UTVECKLAS I DIN PROFESSION HOS OSS!

- Rektorsprogrammet 30 hp
- Rekruteringsutbildning för blivande rektorer 7.5 hp
- Att leda utbildning på folkhögskola/kulturskola

KAU.SE/RUT

DAVID HAAS

Lägg upp fötterna på bordet en stund

"Arbetslivet är också livet, och det gör vi bäst i att njuta av."

Jag går in i ett arbetsrum och ser ett par fötter uppe på ett skrivbord. Från min vinkel ser jag just bara fötterna, som snabbt åker ner när jag öppnar dörren. En rest från sommarledigheten? En arbetsvägran? Ett sundhetstecken?

Det nya läsåret är i full snurr och hösten kommer utan längre ledigheter. Jag studerar samtidigt på Rektorsprogrammet och får träffa kollegor från alla skolformer. Gemensamt verkar vara att många arbetar med andan i halsen. Det tycks nästan finnas en förväntan på att rektorer ska ha för mycket att göra. Säger man sig ha lagom arbetsmängd, så låter det inte tillräckligt.

David Haas
Rektor på Vuxen-
utbildning Järva
i Stockholm.

Självklart ska vi försöka förbättra vår arbetssituation eller byta jobb om så behövs. Men känner du, precis som jag, att på just den här skolan vill jag vara kvar? Då är det viktigt att inte bara göra ett bra jobb, utan också se till att må bra på jobbet.

JAG VILL NJUTA av livet som rektor. Men kan man bara lägga upp fötterna på bordet, ta en paus och slappna av för det? På en annan skola för många år sedan hade jag en kollega som dagligen satt fullt tillbakalutad i kontorsstolen med fötterna på skrivbordet. Blicken på någon dokumentär som kanske skulle användas i undervisningen. Nej, dagliga långsittningar i viloläge blir inget bättre av. Men risken att vi rektorer slappar till oss är väldigt låg. För vi vill få saker gjorda och optimera tiden – hela tiden. Gärna tänker vi också på jobbet när vi inte är där, för säkerhets skull.

Kan vi arbeta hårt och avslappnat? Ja, kanske är det faktiskt en förutsättning för att både lyckas i stunden och bli långlivade i yrket. Vem vill inte ha en rektor som utstrålar lugn och driftighet på samma gång? Den andan kan vi också lättare sprida till hela skolan när vi själva visar vägen.

NU NÄR JAG och min fru nyligen fått en liten dotter kan det verka som en ännu sämre idé att slösa tid på jobbpauser. Jag vill ju ha så mycket tid som möjligt hemma med familjen. Men för allas vår skull är det bättre att en avslappnad pappa än en uppvarvad kommer hem. Samma sak när jag väl är hemma, jag och min fru har lärt oss att andas även när lillans ansikte blir illrött och skriket skär genom lägenheten. Är hon för varm eller kall? Behövs mjölk? Blöjbyte? Ja, men inte allt på samma gång. När lillan lugnat sig igen, och bjuder på ett leende, då är det lätt att vara pappa. Och visst stormar det inte alltid på skolan heller. Då kan vi väl få passa på att stanna upp, andas och njuta.

SÅ JAG PROVADE själv att lägga upp fötterna på skrivbordet på jobbet i går. Jag såg till att dörren var låst, drog ner persiennerna och lossade sedan ryggstödsspärren. Det sträckte till i baksida lår när benen åkte upp, men sedan släppte det. Jag andades djupt, njöt och ville börja jobba igen. Nästa gång kanske jag gör det med dörren på glänt.

Låt det här läsåret bli ett där du ger dig själv andningshål. Om fötterna behöver åka upp på bordet, så upp med dem. Arbetslivet är också livet, och det gör vi bäst i att njuta av. ■

REKTOR – SKOLLEDARE FÖRVALTNINGSCHEF

FÖRMEDLA - REKRYTERA - HYRA -
UTREDA - FINANSIERA

**Kompetenta skolledare/chefer
i hela Sverige! Erfarenhet från mer
än 1000 skolor! 25 års kontinuerlig
verksamhet!**

Tel: 08-545160 20

info@kunskapsbolaget.se

www.kunskapsbolaget.se

[http://www.linkedin.com/company/
kunskapsbolaget-ab/](http://www.linkedin.com/company/kunskapsbolaget-ab/)

Kunskaps
bolaget

...utvecklar ledare och organisationer

**Känner du en lärare som får atomer
att svänga och siffror att sjunga?**

Nominera till Lärarprisen 2024!

Visst finns det fantastiska lärare på din skola?

Ta chansen att nominera lärare i matematik,
fysik, kemi, biologi, naturkunskap eller NO
till årets Ingvar Lindqvistpriser.

**Nominera senast den 10 november:
www.lararprisen.se**

KUNGL.
VETENSKAPS-
AKADEMIEN

THE ROYAL SWEDISH ACADEMY OF SCIENCES

HEJ SKOLLEDARE!

Vi kompetensutvecklar dina lärare!

- Att leda processer för skolförbättring 5 hp
- Leda och organisera det systematiska kvalitetsarbetet 7.5 hp
- Matematikinläring för förskollärare 15 hp
- Nyfiken på förskola och skola 7.5 hp
- Perspektiv på ledarskap i klassrummet 5 hp
- Samtalsmodeller för skolframgång 5 hp
- Särskild begåvning i pedagogisk verksamhet 15 hp

Kontakta koordinatör Pia Sundgren Storm så
kan vi skraddarsy åt er!

Se fler kurser på webben

Uppdragsutbildning
KARLSTADS UNIVERSITETS UPPDRAGS AB

A portrait of Lena Linnerborg, a woman with long, wavy, light-colored hair, smiling. She is wearing a white shirt with a small black dot pattern and has her glasses perched on her head. The background is a blurred indoor setting.

LENA LINNARBORG
UTBILDNINGSPOLITISKT ANSVARIG

**”NOMINERA EN
REKTOR DU ÄR
STOLT ÖVER!”**

IMPONERAD AV DIN REKTOR? NOMINERA!

Vilken rektor tycker du är värd Stora Skolledarpriset 2024?

Var med och nominera personen som är förtjänt av Sveriges största skolledarpris. Pristagaren får 100 000 kronor att använda fritt.

Text: Sten Feldreich

– Du vet säkert en rektor i din närhet som du beundrar och är verkligen imponerad av. Nominera den! Skolledare i alla skolformer, från förskola till vuxenutbildning, kan komma i fråga.

Den uppmaningen kommer från Lena Linnerborg, utbildningspolitisk chef på Sveriges Skolledare.

Stora Skolledarpriset instiftades 2018 för att uppmärksamma arbetet skolledare utför, ofta i det tysta. Priset går till en skicklig skolledare som gjort extra ordinära insatser enligt den kriterielista som priset vilar på. Vinsten på 100 000 kronor är upp till pristagaren att använda fritt

– Skolledares insatser har en tendens att hamna lite i skuggan bakom lärarna. Priset är ett sätt att lyfta fram duktiga skolledare och deras avgörande betydelse. Det som skiljer priset från många andra priser är att prissumman inte är öronmärkt för något speciellt syfte, säger Lena Linnerborg.

Inte bara kollegor utan även skolhuvudmän kan nominera sina bästa skolledare.

– Arbetsgivare är välkomna att nominera en rektor som de är stolta över. Skolcheferna har koll på sina rektorer och får väldigt gärna nominera.

FÖR ATT KOMMA i fråga gäller följande fyra kriterier:

► Skolledaren har i sitt arbete agerat i enlighet med god yrkesetik och efterlevt läroplanen på alla sätt.

► Skolledaren har skapat en inre organisation som hela tiden jobbar mot ständiga förbättringar utifrån de nationella målen.

► Skolledaren samverkar med externa intressenter utåt för att stärka verksamheten, vidga perspektiv och uppmuntra mångfald. Det är viktigt att skolledaren har

Lena Linnerborg

”Priset är ett sätt att lyfta fram duktiga skolledare och deras avgörande betydelse.”

förmått att sätta skolan i samhället, att skolan förbereder eleverna för omvärlden och yrkeslivet. Till exempel genom att samverka med lokalt näringsliv, så att inte skolan blir en isolerad bubbla.

► Skolledaren är öppen för förändringar i omvärlden och till ny kunskap och innovation för att kunna jobba framåt. Kort sagt: att det är en skolledare som inte bara lever på gamla lagrar utan ser till att skolan följer med sin tid.

EN NOMINERING BÖR utgå från de här kriterierna och innehålla konkreta exempel på hur skolledaren i fråga har jobbat.

– Det är en ambitiös lista, men om du tänker efter så framträder kriterierna säkert i arbetet hos rektorn du tänker nominera. Du ska inte behöva leta i gamla verksamhetsplaner för att hitta exempel.

När nomineringarna kommer in till Sveriges Skolledare görs en enklare kontroll att uppgifterna stämmer.

– Vi vill undvika att priset hamnar hos någon som visar sig vara helt fel.

Nomineringstiden går ut 31 december och juryarbetet inleds i februari. När juryn enats om en trio kandidater blir alla tre inbjudna till Nordiska Skolledarkongressen som hålls i Göteborg i mars. Där och då avslöjas vinnaren.

– Det brukar vara riktigt festligt när vinnaren offentliggörs och priset delas ut. ■

Vill du nominera?

Gå in på Sveriges skolledares webbplats (sverigesskolledare.se) för att hitta info om hur det går till. Mer information får du också av Lena Linnerborg, Utbildningspolitisk chef, 070-617 62 09 eller Maria Andrén Bergström, Förbundsdirektör, 0706-74 62 07.

**SVERIGES
SKOLLEDARE**

NU ÄR DET DAGS ATT NOMINERA TILL SVERIGES STORA SKOLLEDARPRIS!

Prissumma: 100 000 kr

Nominera senast 15 dec 2023

sverigesskolledare.se/skolledarpriset

I samarbete med:

ALLT DETTA FÅR DU SOM MEDLEM

Fackligt stöd, försäkring, kompetensutveckling och rabatter. Allt det, och mycket mer, får du som medlem i Sveriges Skolledare. Hitta intressanta erbjudanden som passar dig.

Fackligt stöd

Det fackliga företrädarskapet i Sveriges Skolledare präglas av en hög kompetens och ett stort engagemang.

- Chefsrådgivning, med arbetsrättsligt stöd och förhandlingshjälp.
- Lönestatistik.
- Lönerådgivning.
- Stöd till lokala förtroendevalda.

Trygghet & ekonomi

Som medlem i Sveriges Skolledare blir du erbjuden ett förmånligt paket av försäkringar och banktjänster.

- Sveriges bästa inkomstförsäkring. Som medlem kan du få ersättning i upp till 200 arbetsdagar. Ersättningen är 80 procent av lönen upp till en månadslön på 100 000 kronor.
- Medlemsförsäkringar för extra trygghet, bland annat olycksfallsförsäkring, sjukförsäkring, livförsäkring, hemförsäkring och bilförsäkring till förmånliga villkor.
- Banktjänster och medlemslån via Danske Bank, SEB och Swedbank.
- Pensionsrådgivning.

Utveckling & inspiration

En kontinuerlig kompetensutveckling är viktig för att du som ledare ska kunna utvecklas som chef och ledare i en kunskapsorganisation. Vi erbjuder dig som medlem ett urval av speciellt inriktade kompetensutvecklingsmöjligheter.

- En rektors första 100 dagar – stödmaterial och verktyg för dig som är ny i tjänsten.
- Skolledarkvarten – digitalt veckomöte för medlemmar och förtroendevalda.
- Event och utbildningar: Nordiska Skolledarkongressen m.fl.

Rabatter & erbjudanden

Dra fördel av styrkan i ditt medlemskap med förhandlade rabatter på bland annat resor, hotell och många speciella rabatter.

- Benify – hundratals erbjudanden för dig som är medlem.
- Res och bo billigare – rabatter på resor, tåg och båt till hotell och andra semesterboenden.
- Läsning med medlemsrabatt.
- Folkklådan – en krisberedskapslåda till medlemspris.
- Bokrabatter.

Mer information och länkar till alla erbjudanden hittar du på sverigesskolledare.se

ÅRETS STÖRSTA NYHET BÖCKER.

Nu introducerar vi våra digitala läromedel som tryckta böcker till ett svårslaget pris.

Först ut är årskurserna 7–9 i Historia, Geografi, Religionskunskap, Samhällskunskap, Biologi, Fysik, Kemi och Teknik. Samma kvalitetssäkrade och trovärdiga innehåll som läromedlen online. Allt för att du ska få så bra verktyg som möjligt i din undervisning.

Läs mer på [NE.se](https://ne.se)

Bok + Digitalt
från **179 kr**

Lärare behöver rätt arbetsverktyg

SMART Board® iQ

Sveriges mest köpta

Tre SMART Board iQ MX

Webbinarier och användarforum

Kostnadsfri mjukvara

På svenska

Logga in för att nå ditt innehåll

GDPR

Multitouch på Chromebook,
Mac och Windows

ENERGY STAR® -certifierad
Konfliktfria mineraler och material

Automatiska uppdateringar och
SMART Remote Management

Integration med Google Drive och
Microsoft Teams

Alla kampanjer:

SMART

Paketpris 83 970 kr*

smartboard.se | info@netsmart.se | 010-150 06 00

*Priser ex moms, frakt, installation och kemikalieskatt.
Erbjudandet gäller så långt lagret räcker, längst tom den 29 december 2023.

netsmart